ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

ΕΤΟΣ ΚΣΤ΄- ΙΟΥΝΙΟΣ 1951 - ΤΕΥΧ. 6

ὈΡΘΟΔΟΞΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚῸΝ ἨΘΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΌΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤῊΣ Κ(ΑῚ) ὙΠΕΎΘΥΝΟΣ
† Ο ΠΡΙΓΚΗΠΟΝΝΗΣΩΝ ΔΩΡΟΘΕΟΣ

Ο ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ ΤΗΣ 1900ΗΣ ΕΠΕΤΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΦΙΞΕΩΣ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΕΙΣ ΕΛΛΑΔΑ (50 - 1951)

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ εἶναι ὁ κατ᾽ ἐξοχὴν ᾽Απόστολος τῶν ᾽Εθνῶν, μεγάλη προσωπικότης. Εἰργάσθη ὅσον οὐδεὶς διὰ τὴν διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ, διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῶν ᾽Εκκλησιῶν, καὶ διὰ τὴν χειραφέτησιν τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀπὸ τὸν ᾽Ιουδαϊσμόν. ῾Ο Παῦλος εἶναι ὁ μεγαλύτερος διαμορφωτὴς τῆς Δύσεως. Τὸ πνεῦμά του ἔγινε τὸ πνεῦμα τοῦ εὐρωπαϊκοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ. ᾽Αφωσιώθη εἰς ἀποστολὴν ὑπεράνθρωπον, καὶ ἔγινεν ἀληθινὰ μεγάλος. Τὸ μυστικὸν τοῦ μεγαλείου του ἦτο νὰ ἀφήσῃ τὸ ἀτομικόν του ἐγὼ νὰ ἀπορροφηθῇ ἀπὸ τὸν Χριστόν. ῾Ο Παῦλος ἔκαμεν οἰκεῖον τὸ στοιχεῖον τὸ ἄχρονον, τὸ ὑπερεθνικόν, ὑπερφυσικόν, καὶ τὸ μετελαμπάδευσεν εἰς τὸν κόσμον. Δι᾽ αὐτό, τὸ πνεῦμα τοῦ Παύλου ζωοποιεῖ καὶ σήμερον τὸν κόσμον. Εἶχε συναίσθησιν ὅτι θὰ ἀκολουθήσῃ ἕνα μεγάλο γεγονός, ὅτι θὰ ἐπέλθῃ μία μεγάλη μεταβολή, καὶ δι᾽ αὐτὸ ἔλεγε τὸ ὑπέροχον ἐκεῖνο: «Εἴ τις ἐν Χριστῷ, καινὴ κτίσις· τὰ ἀρχαῖα παρῆλθε, ἰδοὺ γέγονε καινὰ τὰ πάντα» (Β΄ Κορινθ. 5, 17). ᾽Εδημιουργήθη καινούργια παγκόσμια τάξις, ἐγλυκοχάραξεν ἡ ἡμέρα τοῦ Χριστοῦ.

῾Ως πνοὴ τοῦ Θεοῦ ἔρχεται νὰ φυσήσῃ ἐπάνω ἀπὸ τὴν πολυπαθῆ γείτονα χώραν καὶ εἰς στιγμὰς τόσον κρισίμους ὁ ῾Εορτασμὸς τοῦ ᾽Αποστόλου Παύλου, νὰ χύσῃ παντοῦ τὴν παραμυθίαν ὅτι δὲν εἴμεθα μονάχοι, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον κατοικεῖ μέσα μας καὶ εἶναι γύρω μας, νὰ δώσῃ τὴν πίστιν ὅτι πρέπει καὶ ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνορθωθῶμεν. ῎Εχομεν τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ τὸ ὁποῖον ἀφυπνίζει καὶ τονώνει καὶ τὸ βλέμμα καὶ τὴν θέλησιν. Τὸ Πνεῦμα δὲν μᾶς διευθύνει ἀπ᾽ ἔξω, ὅπως ὁ ἁμαξηλάτης τὰ ἄλογα, ἀλλ᾽ ἔνδοθεν, διότι γίνεται ἕνα μαζύ μας, γί-

νεται ζωή καὶ μένει μαζύ μας, ὅπως τὸ ἠθέλησεν ὁ Χριστός. «Τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ ὁ κόσμος οὐ δύναται λαβεῖν, ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτὸ οὐδὲ γινώσκει αὐτό, ὑμεῖς δὲ γινώσκετε αὐτό, ὅτι παρ᾽ ὑμῖν μένει καὶ ἐν ὑμῖν ἔσται». (Ἰω. 14, 17). Τὸ πνεῦμα αὐτὸ μᾶς ἀνανεώνει καὶ μᾶς κτίζει, μᾶς κατευθύνει πρὸς τὸν σκοπόν.

Ὁ κόσμος εἶναι πληγωμένος, διῃρημένος, βυθισμένος εἰς τὴν ἐπιθυμίαν του, ἀλλὰ καὶ ζητεῖ τὸν καθαρμόν του, τὴν ἑνότητά του. Πλὴν ἡ ἐργασία ἡ ὁποία ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο εἶναι κολοσσιαία, δὲν εἶναι μονάχα ἔργον ἀνθρώπινον, πρέπει νὰ μὴ χάσωμεν τὴν ἐπαφήν μας πρὸς τὸ ἐν ἡμῖν Πνεῦμα. Νὰ πλυθοῦν ὅσα πρέπει νὰ πλυθοῦν, νὰ ἐξυγιανθοῦν ὅσα εἶναι ἀσθενῆ, νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὸν δρόμον των ὅσα ἔχουν ἐκτροχιασθῇ. Τὰ παλαιὰ θὰ στηριχθοῦν, καὶ τὰ νέα θὰ ἀφομοιωθοῦν καὶ θὰ ζωοποιηθοῦν. Ἡ ὕλη χωρὶς τὸ πνεῦμα εἶναι δύσκαμπτη καὶ ἄψυχη, ψυχρὴ καὶ ὅλη ἀντίστασι. Καὶ ὁ κόσμος αὐτὸς ὁ ὁποῖος διαρκῶς μεγαλώνει καὶ ἐξελίσσεται ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ τὴν ζύμην τοῦ Πνεύματος. Ἡ Ἐπιστήμη, ἡ τεχνικὴ δύναμις, ἡ οἰκονομικὴ κίνησις, ἡ κοινωνικὴ ζωή, πρέπει νὰ ἐμποτισθοῦν μὲ τὸ Πνεῦμα.

Τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐστάλη δι᾽ ὁλόκληρον τὸν κόσμον, τὸν κόσμον μὲ τὴν ἐπιθυμίαν του καὶ τὴν ἁμαρτίαν του, τὸν κόσμον μὲ τὴν μέθην του διὰ τὴν ἐπιστήμην καὶ μὲ τὴν μέθην του διὰ τὴν κατάκτησιν. Τὸν κόσμον αὐτὸν τὸ Πνεῦμα τὸν διαπερᾷ καὶ τὸν διασείει, τὸν ζωοποιεῖ καὶ τὸν καταπραΰνει, διὰ νὰ τὸν ἐμποτίσῃ μὲ τὸν Χριστόν. Οἱ λαοὶ ἔχουν ἤδη ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὸν λήθαργον, καὶ μία ζύμη τοὺς ζυμώνει ὅλους. Οἱ λαοὶ ζητοῦν ἀξιοπρέπειαν καὶ αὐτονομίαν, βαδίζουν πρὸς μεγάλην ἀλληλεγγύην, πρὸς ἑνότητα. Ὑπάρχει παντοῦ ὁ Θεός, καὶ ὅλα γίνονται κατὰ παραχώρησίν του.

Εἰς τὴν σημερινὴν ἀναρχίαν, εἰς τὸν κυκεῶνα αὐτὸν τῆς Ἱστορίας, εἶναι δύσκολον νὰ ξεχωρίσωμεν τὸ σιτάρι ἀπὸ τὴν βρύζαν, τὴν πρόθεσιν τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὰς ἀνθρωπίνους φιλοδοξίας. Ἀλλ᾽ ὁ Θεὸς εὑρίσκεται εἰς διαρκῆ ἐργασίαν. «Ὁ πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, κἀγὼ ἐργάζομαι». (Ἰω. 5, 17), ὁ Θεὸς κατευθύνει τὴν Ἱστορίαν εἰς ἐπιτεύξεις, τὰς ὁποίας οἱ ταραχοποιοὶ δὲν μπορουν νὰ ὑποπτευθοῦν. Εἶναι πείραγμα τοῦ διαβόλου ὅτι ἡμεῖς βλέπομεν μονάχα τὸ ἀνθρώπινον, μονάχα τὸ κακόν. Ἂν ἀτενίσωμεν καλύτερα τὰ πράγματα, μὲ τὴν ἀλήθειαν ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ὀπίσω ἀπ᾽ αὐτά, καὶ αὐτὸς κλώθει τὰ νήματα, θὰ παρηγορηθῶμεν, καὶ θὰ παύσωμεν νὰ φοβώμεθα. Μακρὰν ἀπὸ ἡμᾶς ὁ φόβος!

Παρ᾽ ὅλους τοὺς ἀναβρασμοὺς καὶ μέσα ἀπὸ ὅλας τὰς ἀναταραχάς, βαδίζομεν πρὸς μίαν μεγαλυτέραν δικαιοσύνην. Δὲν πρέπει νὰ φοβώμε-

θα μήπως χάσωμεν τὴν σχετικήν μας ἡσυχίαν. Ὁ φόβος ἀτενίζει πρὸς τὰ ὀπίσω, καθ' ἣν στιγμὴν τὸ Πνεῦμα ἀτενίζει πρὸς τὰ ἐμπρός. Ὁ φόβος τυφλώνει καὶ παραλύει. Πρέπει νὰ συνεργασθῶμεν διὰ μίαν πληρεστέραν καὶ τελειοτέραν ἐλευθερίαν τοῦ κόσμου, δι' ἕνα πολιτισμὸν ἀνώτερον, διὰ μίαν ὀργάνωσιν ὁμαδικήν.

Εἰς τὴν τεχνικήν, τὴν βιομηχανικὴν καὶ τὴν κοινωνικήν, νὰ δώσωμεν τὸ συμπλήρωμα, τὸ στήριγμα τὸ πνευματικό, τὴν πίστιν, τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν ἀγάπην. Ὁ κόσμος θὰ τελειωθῇ μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ, ὅπως τὸ ἔφερεν εἰς τὴν Δύσιν ὁ Παῦλος. Χωρὶς τὸν Θεὸν δὲν μπορεῖ τίποτε νὰ γίνῃ. Χρειάζεται σοφία καὶ συνοχὴ καὶ ἀγάπη. Χρειάζεται τὸ Ἅγιον Πνεῦμα.

* * *

Κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, τὸ νὰ πιστεύσωμεν εἰς τὸν Θεὸν καὶ νὰ σωθῶμεν, δὲν ξεπερνᾷ τὰς δυνάμεις μας. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ εἴπωμεν: «Τίς ἀναβήσεται εἰς οὐρανόν; τοῦτέστι Χριστὸν καταγαγεῖν· ἢ τίς καταβήσεται εἰς τὴν ἄβυσσον; τοῦτέστι Χριστὸν ἐκ νεκρῶν ἀναγαγεῖν. Ἀλλὰ τί λέγει; Ἐγγύς σου τὸ ῥῆμά ἐστι ἐν τῷ στόματί σου, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σου». (Πρὸς Ρωμ. 10, 6—9).

Κατὰ τὸν Παῦλον, ὁ ὁποῖος ὑπενθυμίζει ἐδῶ τὸ παροιμιῶδες χωρίον ἀπὸ τὸν ἀποχαιρετιστήριον λόγον τοῦ Μωϋσέως (Δεύτερον, 30, 11), ὁ καθένας μας μπορεῖ νὰ προσκολληθῇ εἰς τὸν Χριστόν, διὰ νὰ δικαιωθῇ καὶ νὰ σωθῇ. Μὴ εἴπῃς: Ποῖος θὰ ἀνεβῇ εἰς τὸν οὐρανόν, διὰ νὰ κατεβάσῃ τὸν Χριστόν; Ὁ Χριστὸς εὑρίσκεται μεταξύ μας, ἔγινεν ἄνθρωπος. Μὴ εἴπῃς: Ποῖος θὰ κατέβῃ εἰς τὸν Ἅδην, διὰ νὰ φέρῃ τὸν Χριστὸν ἀπὸ τοὺς νεκρούς; Ὁ Χριστὸς ἀνέστη, καὶ ὁ ἀναστὰς εἶναι ἀνάμεσά μας. Πίστευσε ὅμως μὲ ὅλην τὴν σοβαρότητά σου καὶ μὲ ὅλην τὴν δύναμίν σου, καὶ κάμε τὴν ὁμολογίαν σου μὲ ὅλας τὰς συνεπείας εἰς τὸν ἐνανθρωπήσαντα καὶ ἀναστάντα Χριστόν.

Εἶναι θαυμάσιος ὁ Παῦλος, ὅταν ὁμιλῇ διὰ τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἔλαβε μορφὴν δούλου, διὰ τὴν αὐταπάρνησίν του, διὰ τὸν λυτρωτικόν του θάνατον, διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς ψυχῆς, μὲ τὴν ὁποίαν τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ βαδίζουν εἰς τὸν κόσμον. Ὁ Παῦλος ἔγινε κολοσσιαία παγκόσμια προσωπικότης, καὶ τὸ ἔργον του ἀνέκτησε σπουδαιότητα εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἀνθρωπότητος. Ὁ Παῦλος δραματίζεται ὡσὰν μεγάλος Προφήτης, ἡ ψυχή του φλέγεται, ἔχει βάθος, ἡ ζωή του εἶναι ζῆλος, παλμὸς καὶ ἀγών.

Ἕνα ὅραμα εἰς τὸ ὄνειρό του ἔδωσεν εἰς αὐτὸν νὰ καταλάβῃ καθα-

ρὰ τὸ νόημα τῆς νοσταλγίας του. Ἡ μορφὴ ἑνὸς Μακεδόνος, πέρα ἀπὸ τὴν θάλασσα, ξεπρόβαλε πάνω ἀπὸ τὰ βουνὰ τῆς Σαμοθράκης, καὶ γυρισμένη πρὸς τὸ μέρος του, ζητοῦσε βοήθεια ἐκτείνουσα τὰ χέρια καὶ λέγουσα : «Διαβὰς εἰς Μακεδονίαν, βοήθησον ἡμῖν». Ἦτο ἡ φωνὴ τῆς Εὐρώπης πρὸς τὸν Χριστιανισμόν. Ἄλλοτε ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν ἦλθεν ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος καὶ ἔφερε τὰ δῶρα τῆς Δύσεως—τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ τὴν φιλοσοφίαν—εἰς τὴν Ἀνατολήν. Τώρα ἡ Δύσις ἦτο χρεωκοπημένη πνευματικά, καὶ μὲ παρακλήσεις ἤθελε τὸ ὡραιότερο δῶρο τῆς Ἀνατολῆς. Ὁ Παῦλος ἐνόησεν ὅτι τὸ ὄνειρο αὐτὸ ἦτο πρόσκλησις τοῦ Θεοῦ νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ νὰ κηρύξῃ ἐκεῖ τὸν Χριστόν.

Ὁ Παῦλος εἰς τὴν Ἱεραποστολὴν ἐζήτησε τὴν συνδρομὴν τῆς γυναικός, καὶ μέσον αὐτῆς εἰσήγαγε τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὴν Εὐρώπην ἀθόρυβα, μυστικά, διότι ἡ γυναῖκα εἰς τὸ ἔργον προσκομίζει τόνους γλυκεῖς καὶ δυνατούς. Ἡ γυναῖκα καὶ εἰς τὰς δραματικωτέρας στιγμὰς τοῦ Χριστοῦ, ὅπου ὅλοι τὸν ἐγκατέλειψαν, ἔμεινε πλησίον του. Κάποιος γράφει τὰ ἑξῆς ὡραῖα : «Εὐγενικὲς γυναῖκες τῶν Φιλίππων στέκονται ὡσὰν ἱερὲς μορφὲς εἰς τὰ πύλας τῆς Εὐρώπης, ὡσὰν νὰ ἤθελαν νὰ ὑπενθυμίσουν εἰς ὅλας τὰς ἀδελφάς των τῆς Ἠπείρου αὐτῆς τὴν ἱερὰν ἀποστολὴν τὴν ὁποίαν εἰς τὴν Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν ἔχουν αἱ γυναῖκες τῆς Εὐρώπης, νὰ εἶναι ἱέρειαι ποὺ διατηροῦν τὴν ἁγίαν φλόγα ἡ ὁποία ἔκαμε τὴν Ἤπειρόν μας εὐτυχισμένην καὶ μεγάλην».

* *

Ἕνα νέον ὄρθρον ἔφερεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ Παῦλος. Ἐπέρασεν ἀπὸ τὸ Αἰγαῖον, τρία ἡμερονύκτια εἰς τὴν θάλασσαν, ἡ ὁποία τόσον ἐπηρεάζει τὸν ἄνθρωπον μὲ τὴν καθολικότητά της, μὲ τὸ μυστήριόν της καὶ μὲ τὴν μαγείαν της. Ἡ θάλασσα ἑνώνει, ὡσὰν κἄτι τὸ πανανθρώπινο καὶ δυνατό καὶ αἰώνιο. Ἡ θάλασσα ξεκουράζει καὶ θεραπεύει καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα. Αἱ παραλίαι τῆς Ἀττικῆς, ἡ θέασις τοῦ Σουνίου, ἡ ἀκρόασις τοῦ νεροῦ εἰς τὰς ἀκτάς. Ἡ νύκτα εἰς τὸ Αἰγαῖον ἔρχεται μελανόπτερη ὡσὰν θεά, καὶ ἡ αὐγὴ ροδοδάκτυλη φέρει τὸ γλυκὺ φῶς εἰς τὴν ζωήν. Ὁ Παῦλος ἤρχετο εἰς τὰς Ἀθήνας, τὸ ἰοστεφὲς Ἄστυ, μὲ τὴν ἀνέγγιχτη ὀμορφιὰ καὶ τὴν λεπτὴν πνευματικότητα. Ἡ πνευματικότης, ἡ γνῶσις, ἑτοιμάζει τὸν ἄνθρωπον διὰ τὴν καθολικότητα, διὰ τὴν ἑνότητα. Ἤδη ὁ Πλάτων εἶχεν εἴπῃ διὰ τὴν ἀσφαλῆ γνῶσιν ὅτι εἶναι παντοῦ «μία καὶ ἡ αὐτή, ἀκεραία καὶ ὁλόκληρη, ἑνιαία ἀναφορικῶς πρὸς τὸ ὅλον, καὶ μέσα καὶ ἐπάνω ἀπὸ ὅλας τὰς ἰδιότητας καθολική, καθ' ὅλον».

Εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ἔφθασεν εἰς τὸ ἀνώτερον ὕψος. Τὸ σῶμα εὑρῆκεν εὐγενῆ περιποίησιν. Δὲν εἶναι τὸ σῶμα Ναὸς Θεοῦ; Δὲν ἐσαρκώθη ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ; Εἰς τὰς Ἀθήνας ὑπῆρχε Ναὸς τῆς θείας Εὐσπλαγχνίας, ὁ Θεὸς τῶν Χριστιανῶν δὲν εἶναι Θεὸς τοῦ ἐλέους καὶ τῶν οἰκτιρμῶν; Εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ Σωκράτης ἐδέχθη νὰ ἀποθάνῃ διὰ τὰς πεποιθήσεις του. Ὁ Joseph Holzner τὴν πρωτοφανῆ αὐτὴν πρᾶξιν τὴν θεωρεῖ ὡς προανάκρουσμα τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ἡ θρησκεία ὅμως εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου εἶχε ξεπέσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἶχε πάρῃ χαρακτῆρα κοσμικόν, ὑλικόν. Δὲν ἔδιδεν εἰς τὸν ἄνθρωπον ἀνάτασιν, δὲν ἀνταπεκρίνετο εἰς τὸ βάθος τῆς ζωῆς, οὔτε ἐγεφύρωνε τὴν ἄβυσσόν της. Εἶχε γίνῃ ἁπλοῦν μέσον νὰ ἐνισχύεται ὁ πατριωτισμός, ἐξωτερικὸν στόλισμα τῶν πλουσίων ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ζοῦν εἰς τὴν χλιδήν. Ὁ Παῦλος εἶχεν ἄλλην προοπτικήν. Τὸν ἐνδιέφεραν οἱ βιοπαλαισταί, οἱ ταπεινοί, οἱ ἄσημοι. Αὐτοὶ ἦσαν σπουδαιότεροι ἀπὸ τοὺς σοφοὺς καὶ τοὺς δυνατοὺς τοῦ κόσμου. Ὁ ἄξων τοῦ Παύλου ἦτο ἡ καινὴ ἐν Χριστῷ ζωή, ὁ νέος ἄνθρωπος, αὐτὸς ἦτο ὁ μοναδικὸς σκοπὸς τῆς ζωῆς του. Τὰς Ἀθήνας τὰς εὑρῆκεν ὁ Παῦλος εἰς παρακμήν, καὶ δὲν συνήντησεν ἐκεῖ οὔτε τὸν Πλάτωνα οὔτε τὸν Κλεάνθη, τοῦ ὁποίου περίφημον εἶναι ἕνα ποίημα μὲ τὸ ὑψηλὸν θρησκευτικὸν περιεχόμενόν του.

Κατ' αὐτὸν ὅλα τὰ ἔκτισεν ὁ Θεός, αὐτὸς μᾶς κυβερνᾷ, καὶ μᾶς δίδει τὸ δικαίωμα νὰ ὁμιλῶμεν μαζύ του. Ὅλη ἡ πλᾶσις ὑπακούει εἰς αὐτόν, καὶ κατευθύνεται ἀπ' αὐτόν. Αὐτὸς ὁδηγεῖ καὶ τὸν καταδεκτικὸν λόγον, ὁ ὁποῖος διαπερᾷ ὅλα, τὰ μικρὰ καὶ τὰ μεγάλα ἀστέρια. Εἶναι πολὺ μεγάλος, καὶ χωρὶς αὐτὸν τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ, ἐκτὸς ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ κάμνουν οἱ κακοὶ μὲ τὴν ἀνοησίαν των. Αὐτὸς ὅμως ξεύρει νὰ συμπληρώνῃ τὰς ἐλλείψεις, νὰ ὀμορφαίνῃ τὰς ἀσχημίας, καὶ νὰ ἀγαπᾷ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι δὲν τὸν ἀγαποῦν. Σοφὰ ἔχει συνδυάσῃ τὰ πάντα, τὰ καλὰ μὲ τὰ κακά, ὥστε ἀπὸ ὅλα τὰ ὄντα νὰ πραγματώνεται πάντοτε ἕνας λόγος, ὁ ἰδικός του, τὸν ὁποῖον οἱ κακοὶ ἄνθρωποι τὸν ἀποφεύγουν. Παρακαλεῖ τὸν Θεὸν περαιτέρω νὰ λυτρώσῃ τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὴν ὀλεθρίαν ἀμάθειαν καὶ ἀπειρίαν, καὶ νὰ μᾶς ἀξιώσῃ νὰ πιστεύσωμεν ὅτι αὐτὸς μὲ θάρρος καὶ δικαιοσύνην κυβερνᾷ τὰ πάντα, καὶ νὰ γίνωμεν ἱκανοὶ νὰ τὸν προσκυνῶμεν καὶ νὰ τὸν δοξάζωμεν, ὑμνοῦντες τὰ ἔργα του. Αὐτὸ ἀξίζει εἰς τὸν ἄνθρωπον, καὶ δὲν ὑπάρχει μεγαλύτερο προνόμιο δι' αὐτὸν ἀπὸ τὸ νὰ δοξολογῇ πάντοτε τὸν δίκαιον νόμον καὶ τὴν δικαιοσύνην.

Αὐτὰ ὅλα ἦσαν λησμονημένα, ὅταν ἦλθεν ὁ Παῦλος εἰς τὰς Ἀθή-

νας. Μήπως καὶ σήμερα ὕστερα ἀπὸ τόσους αἰῶνας Χριστιανισμοῦ δὲν μᾶς μαστίζει μία ἠθικὴ καὶ θρησκευτικὴ κρίσις. Ὁ ὑπερφυσικὸς κόσμος ἦτο κλειστός, καὶ δὲν ἐγνώριζον τίποτε διὰ τὴν ἁγιότητα τοῦ Θεοῦ. Κάποια ἄβυσσος ἐχώριζε τὸν Παῦλον ἀπὸ τοὺς ἀκροατάς του, πρὸ πάντων ἀπὸ τοὺς σοφοὺς καὶ τοὺς δυνατούς. Αὐτοὺς ἐσκέφθη νὰ τοὺς ἀφήσῃ ὁ Παῦλος, καὶ νὰ στραφῇ εἰς τὸν ἁπλοϊκὸν λαόν, τὸν λαὸν τὸν ἐργαζόμενον. Οἱ μορφωμένοι καὶ οἱ τρανοὶ τῆς γῆς περνοῦν τὴν ζωήν των ὡσὰν φλυαρίαν. Ὁ Παῦλος ᾐσθάνθη περιφρόνησιν διὰ τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου τούτου, καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἀντιτάξῃ εἰς αὐτὴν μὲ ὅλην τὴν δύναμίν του τὸ κήρυγμα τοῦ Σταυροῦ. Ἡ σοφία τοῦ κόσμου δὲν ἔχει εἰλικρίνειαν, δὲν ἔχει παλμόν, ἀγάπην, ψυχήν. Χωρὶς ψυχὴν τίποτε μεγάλο δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ εἰς τὸν κόσμον, χωρὶς ἀγάπην δὲν μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ σωθῇ.

† Ο ΠΡΙΓΚΗΠΟΝΝΗΣΩΝ ΔΩΡΟΘΕΟΣ

ΟΙ ΟΡΟΙ "ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΚΑΙ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ"

Ο ΟΡΟΣ «Ὀρθόδοξος», ὡς γνωστόν, σημαίνει γενικῶς τὸν ὀρθῶς δοξάζοντα (= ὀρθὴν δόξαν ἔχοντα) περὶ τῆς α ἢ β διδασκαλίας. Ὁ ὅρος αὐτὸς ἐνωρὶς ἐχρησιμοποιήθη ὑπὸ τῶν συγγραφέων καὶ τῶν Πατέρων τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Ἐχρησιμοποιεῖτο κατ᾽ ἀντιδιαστολὴν πρὸς τοὺς μὴ ὀρθῶς φρονοῦντας περὶ ἑνὸς ὡρισμένου δόγματος, πρὸς τοὺς αἱρετικούς.

Ὁ ἱστορικὸς Εὐσέβιος, ἐπίσκοπος Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης, ὁμιλῶν περὶ τῶν ἐπισκόπων τῆς Χριστιανικῆς ἀρχαιότητος, ἀναφέρει τὸν Ἡγήσιππον, τὸν Κορινθίων Διονύσιον καὶ ἐκτὸς ἄλλων καὶ τὸν Λουγδούνων Εἰρηναῖον, οἱ ὁποῖοι, προσθέτει, παραλαβόντες τὴν Ἀποστολικὴν Παράδοσιν παρέδωκαν αὐτὴν εἰς ἡμᾶς «ὡς **ἔγγραφον ὀρθοδοξίαν** τῆς ὑγιοῦς πίστεως» [1]. Ἀντὶ τοῦ ὅρου ὀρθοδοξία ὁ Ρώμης Κλήμης γράφων πρὸς Κορινθίους (τέλος τοῦ πρώτου μ.χ. αἰῶνος) μεταχειρίζεται «ὀρθὸς λόγος», τὸν ὁποῖον οἱ μεταφρασταὶ ἀποδίδουσιν εἰς τὸ λατινικὸν διὰ τῶν λέξεων «recta fides». «Καὶ ἐπέμενεν ἡ Ἐκκλησία ἡ Κορινθίων ἐν τῷ ὀρθῷ λόγῳ, μέχρι Πρίμου ἐπισκοπεύοντος ἐν Κορίνθῳ.... καὶ συνδιέτριψα τοῖς Κορινθίοις ἡμέρας ἱκανάς ἐν αἷς συνανεπάημεν τῷ ὀρθῷ λόγῳ» (ex recta fide consolationem cepimus=παρηγορήθημεν ἐκ τῆς ὀρθῆς πίστεως Migne 20 στ. 377). Ἄξιον ἰδιαιτέρας σημειώσεως ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶναι τοῦτο, ὅτι ὁ ὀρθὸς λόγος ἐκ τῆς σημασίας «ὀρθὴ πίστις», ὀρθοδοξία, μετέπεσεν ἀργότερον εἰς σημασίαν ἀντίθετον, εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς ἐλευθέρας καὶ μάλιστα τῆς πολὺ ἐλευθέρας καὶ σχεδὸν ξένης πρὸς τὴν πίστιν σκέψεως. Ἐντεῦθεν ὁ Ὀρθολογισμὸς καὶ οἱ Ὀρθολογισταί. Ὁ λόγος παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς σημαίνει νοῦν. «Ἔχεις λόγον, ἐρωτᾷ ὁ Μάρκος Αὐρήλιος—τῶν εἰς σεαυτὸν δώδεκα βιβλία—καὶ ἀπαντᾷ ἔχω» μὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ σκεπτομένου νοῦ.

Ὁ αὐτὸς Εὐσέβιος κάμνων λόγον διὰ τὸν αἱρετικὸν Παῦλον τὸν

---

[1]) Ἐκκλ. Ἱστ. δ, 21. Migne 20 στ. 377. «Ἤκμαζον δὲ ἐν τούτοις ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας Ἡγήσιππός τε ὃν ἴσμεν ἐκ τῶν προτέρων, καὶ Διονύσιος Κορινθίων ἐπίσκοπος, Πινυτός τε ἄλλος τῶν ἐπὶ Κρήτης ἐπίσκοπος, Φίλιππός τε ἐπὶ τούτοις καὶ Ἀπολινάριος καὶ Μελίτων, Μουσανός τε καὶ Μόδεστος, καὶ ἐπὶ πᾶσιν Εἰρηναῖος ὧν καὶ εἰς ἡμᾶς τῆς ἀποστολικῆς παραδόσεως ἡ τῆς ὑγιοῦς πίστεως ἔγγραφος κατῆλθεν ὀρθοδοξία».

Σαμοσατέα προσθέτει «τοῦ δὴ οὖν Παύλου σὺν τῇ τῆς **πίστεως ὀρθοδοξίᾳ** τῆς ἐπισκοπῆς ἐκπεπτωκότος» [2]).

Προκειμένου περὶ πίστεως ἀναφέρει ὁ Εὐσέβιος τὸν ὅρον ὀρθή, ὀρθοδοξία, τοῦ λόγου δὲ γενομένου περὶ Ἐκκλησίας Χριστιανικῆς ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς αἱρετικοὺς συλλόγους, κάμνει χρῆσιν, τοῦ ὅρου «καθολική». Εἰς τὴν ἐπιστολὴν τῶν ἐπισκόπων—ὅπου καὶ ὁ λόγος περὶ ἐκπτώσεως τοῦ ἐπισκόπου Παύλου—κατὰ Παύλου, καταχωριζομένην ὑπὸ τοῦ Εὐσεβίου ἀναγινώσκομεν· «ἠναγκάσθημεν... μὴ εἴκοντα ἐκκηρύξαντες, ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ τῇ **καθολικῇ ἐκκλησίᾳ** καταστῆσαι ἐπίσκοπον». Ὀλίγον ἀνωτέρω ὑπάρχει ἡ φράσις «τὸ **φρόνημα (τὸν ἄνδρα) καθολικὸν** ἔχοντα καὶ συγκαταριθμούμενον ἡμῖν». Ἐδῶ ἡ Ἐκκλησία παριστάνεται ὡς ἐκκλησία τοῦ ὅλου ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ θρύμματα τῶν σχισμάτων καὶ τῶν αἱρέσεων. Κατὰ τὸν ἱερὸν Χρυσόστομον ἡ αἵρεσις ἢ τὸ σχίσμα εἶναι κατατομὴ τοῦ συνόλου τῆς Ἐκκλησίας. «Οὐδὲν οὕτω παροξύνει τὸν Θεὸν ὡς τὸ ἐκκλησίαν **διαιρεθῆναι.** Κἂν μυρία ἐργασάμενοι καλά, **τῶν τὸ σῶμα** αὐτοῦ διατεμόντων, οὐκ ἐλάττονα δώσομεν δίκην, οἱ τὸ πλήρωμα κατατέμνοντες τὸ ἐκκλησιαστικόν» [3]). Θεοδόσιος ὁ μέγας εἰς τὴν σχετικὴν νομοθεσίαν «καθολικούς» καὶ καθολικὴν ἐκκλησίαν ἀναφέρει ἐν ἀντιδιαστολῇ πρὸς τοὺς μὴ Ὀρθοδόξους, τοὺς αἱρετικούς. Καὶ ἡ δευτέρα Οἰκ. Σύνοδος (381) εἰς τὸ σύμβολον τῆς πίστεως παραλαβοῦσα ἀπὸ ἀρχαῖον σύμβολον, τὸ ὁποῖον ἀπήγγελλον οἱ βαπτιζόμενοι, προσέθηκεν εἰς τὸ Σύμβολον τὸ ἄρθρον «εἰς μίαν ἁγίαν, **καθολικήν**, καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν». Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, ὁ τῆς Ὀρθοδοξίας στύλος, ὁμιλεῖ περὶ «ὑγιαινούσης ἐν Χριστῷ πίστεως» καὶ περὶ Ὀρθοδοξίας. «Ἔτι γὰρ ἐν ὁλοκλήρῳ μόνῃ τῇ Αἰγύπτῳ παρρησία τῆς Ὀρθοδοξίας ἦν» [4]).

Ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος εἰς τὸν 13ον λόγον του ἀναφέρει τὸν ὅρον «Ὀρθόδοξος», καθὼς καὶ ἀλλαχοῦ. «Προσθήκην ἱερέων ἐπραγματευσάμεθα, οὐχ ὑφαίρεσιν· **αἱρετικῶν ἀνατροπήν, οὐκ Ὀρθοδόξων ἐλάττωσιν**» [5]). Ἐδῶ ὁ Γρηγόριος ἀντιπαραθέτει τοὺς αἱρετικοὺς πρὸς τοὺς Ὀρθοδόξους. Ὁ ἱ. Χρυσόστομος ἐνίοτε ἀντὶ Ὀρθοδόξων μεταχειρίζεται «Χριστιανοί», «πάντες ὁμολογοῦμεν τοῦτο, καὶ Ἕλληνες καὶ **Ἰουδαῖοι, καὶ Αἱρετικοὶ καὶ Χριστιανοί**» [6]).

---

[2]) Migne ἔνθ. ἀν. στ. 717.

[3]) Ὁμιλ. κζ' Α. Κορινθίους. Καὶ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος μεταχειρίζεται τὸν ὅρον ὀρθόδοξος « ὀρθόδοξοί εἰσι κἀκεῖνοι».

[4]) Migne 25 στ. 788. Ἱστορία τῶν Ἀρειανῶν καὶ στ. 693.

[5]) Migne 35 στ. 853.

[6]) 7ης ὁμιλ. Φιλιππισ. ἐκδ Ὀξονίου ν. σ. 7.

῾Ο ὅρος «Χριστιανός» ὑπὸ τὴν ὡς ἄνω ἔννοιαν καὶ παρ᾽ ἡμῖν χρησιμοποιεῖται σήμερον. Τοιαύτην περίπου χρῆσιν, τῆς λέξεως «Χριστιανός», κάμνει καὶ ἐξ ἄλλης ὅμως ἀφορμῆς — συνενώνων πάντας τοὺς ἐν Χριστὸν πιστεύοντας—καὶ ὁ Γάλλος Πολιτικὸς L'Hopital κατὰ τὸν δέκατον ἕκτον (1507—1573) αἰῶνα [7]).

῾Ο ΛΣΤ΄ κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου (ἀρχὰς πέμπτου αἰῶνος) ἀναφέρει «Χριστιανοὺς ᾿Ορθοδόξους»· «ὥστε ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους καὶ διακόνους μὴ χειροτονεῖσθαι, πρὶν μὴ πάντας τοὺς ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῶν Χριστιανοὺς ᾿Ορθοδόξους ποιήσουσιν» [8]). «᾿Ορθόδοξον Θρησκείαν» μνημονεύει ἡ Γ΄ ἐν ᾿Εφέσῳ Οἰκ. Σύνοδος [9]). ῾Η κατόπιν χρῆσις τοῦ ὅρου κατέστη κοινοτάτη, κατὰ δὲ τὸ ἔτος 843 ἐθεσπίσθη ὅπως τὴν πρώτην Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν ἑορτάζηται ὁ θρίαμβος τῆς ᾿Ορθοδόξου Πίστεως, «Κυριακὴ ᾿Ορθοδοξίας» [10]).

† Ο ΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

---

7) Duruy «Histoire des temps modernes

8) Ράλλη καὶ Ποτλῆ Συνταγμ. Γ. σ. 399.

9) Mansi IV σ. 1396.

10) Προηγουμένως ἡ ἑορτὴ τοῦ Μωϋσέως, ᾿Ααρὼν κ. ἄ. ῾Η θέσπισις τῆς ἑορτῆς ἐπὶ τοῦ Μεθοδίου πατριαρχεύσαντος ἀπὸ 4ης Μαρτίου 843 μέχρι 15 ᾿Ιουνίου 847.

ΕΠΙ ΤΗι 1900Ηι ΕΠΕΤΗΡΙΔΙ ΤΗΣ ΕΙΣ ΑΘΗΝΑΣ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΣ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

ΧΙΛΙΑ ΕΝΝΕΑΚΟΣΙΑ ΧΡΟΝΙΑ ἐπέρασαν ἀφ᾿ ὅτου ὁ Ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν Παῦλος ἐπεσκέφθη τὰς Ἀθήνας, ἐκεῖ ὅπου ἀντήχησαν τὰ ὑψηλὰ διδάγματα τῶν μεγάλων σοφῶν τῆς Ἑλλάδος, Σωκράτους, Πλάτωνος, Ἀριστοτέλους καὶ πολλῶν ἄλλων. Ἐκεῖ προσεπάθησαν διὰ τῆς σοφίας τοῦ κόσμου τούτου νὰ ἀποκαλύψουν τὰς μεγάλας ἀληθείας τοῦ ἀοράτου κόσμου. Ἐκεῖ ἐσχηματίσθη ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς ὠνόμασεν «ὑπόβαθρον» δ.λ.δ. τὰ καλλίτερα, τὰ ἀρτιώτερα δημιουργήματα τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας, ἐπάνω εἰς τὸν ὁποῖον ἱστάμενος ὁ σοφὸς θὰ ἠμποροῦσεν ὁπωσδήποτε νὰ ἐγγίσῃ τὰ κράσπεδα τοῦ Ἀπείρου. Εἰς τὸ βραχῶδες ἐκεῖνο ὕψωμα—Ἀρείου Πάγου—ὅπου ἀπὸ τὴν ἀγορὰν ἀναβαίνομεν περνῶντες ἀπὸ δέκα τρεῖς βαθμίδας (σκαλοπάτια) σκαλισμένα μέσα εἰς τὸν βράχον, ἐστάθη ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. Ὄχι βέβαια γιὰ νὰ δικασθῇ, καθὼς μερικοὶ ἐξέλαβον, ἀπὸ τοὺς Ἀρεοπαγίτας τῶν Ἀθηνῶν, ὄχι· ἀνῆλθε τὸ πρόχειρον ἐκεῖνο βῆμα εἰς τὸ ὕπαιθρον, διὰ νὰ διδάξῃ τοὺς Ἀθηναίους, οἱ ὁποῖοι, φύσει πνεύματα περίεργα καὶ φιλοσοφικά, ἤθελον πάντοτε νὰ ἀκούσουν κἄτι τὸ καινούργιο. «Ἀθηναῖοι δὲ πάντες καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ξένοι εἰς οὐδὲν ἕτερον εὐκαίρουν ἢ λέγειν τι καὶ ἀκούειν καινότερον». (Πράξ. 12 στ. 21). Ὁ Ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν, διδαχθεὶς ἀρκετὰ φιλοσοφικὰ εἰς τὴν σχολὴν τῆς γενετείρας του Ταρσοῦ, ἐμπνευσθεὶς καὶ ἀπὸ τὴν φύσιν καὶ φωτισθεὶς ἀπὸ τὸν Θεόν, ἀνέπτυξεν ὅσα λέγει καὶ εἰς τὴν πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολήν, καίτοι κατὰ τρόπον διάφορον καὶ ἀνάλογον μὲ τὰς τάσεις καὶ τὸν χαρακτῆρα τῶν Ἀθηναίων. Ἀπὸ τὰ ὁρατὰ ὁδηγεῖ εἰς τὰ ἀόρατα· τὰ δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ, «τὰ ποιήματά» του μᾶς φανερώνουν τὸν ποιητὴν καὶ τὸν Δημιουργόν. «Τὰ γὰρ ἀόρατα Αὐτοῦ τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται». Ποία ἰδιότης ἀποκαλύπτεται ἐν τῇ φύσει; «Ἡ ἀΐδιος Αὐτοῦ δύναμις καὶ θεότης». (Ρωμ. α´ 10). Καταφεύγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὁμιλῶν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, καὶ εἰς τὰ βάθη τοῦ ἀνθρώπου, ὁρμώμενος ἀπὸ τὴν ἰδέαν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐπλάσθη «κατ᾿ εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν Θεοῦ». Τὸν καταβιβάζει εἰς τὰ βάθη τῆς ἐσωτερικῆς του ὑπάρξεως «τοῦ ἔσω ἀνθρώπου», ὡς λέγει ὁ ἴδιος, καὶ ἐκεῖ ἀναζητεῖ τὴν συνείδησιν, τὸν ἀντίλαλον αὐτὸν τῆς φωνῆς τοῦ Ἀπείρου. Καὶ εὑρισκόμενος ἐνώπιον ἀν-

θρώπων οἱ ὁποῖοι ἐμελέτησαν τοὺς σοφοὺς τῆς Ἑλλάδος, τὴν φράσιν τῆς Ἁγίας Γραφῆς «πλασθέντα κατ᾽ εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν Θεοῦ» συμπτύσσει εἰς τὰ λόγια τοῦ Ἀράτου ποιητοῦ ἀπὸ τὴν Κιλικίαν, ἀκμάσαντος κατὰ τὸ ἔτος 270 πρὸ Χριστοῦ «τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν». Τὰ ἴδια περίπου ἀναφέρει καὶ ὁ Ἕλλην Κλεάνθης, ζήσας κατὰ τὴν ἰδίαν περίπου ἐποχήν, ὅταν λέγῃ «ἐκ σοῦ γὰρ γένος ἐσμὲν» (Ὕμνος τοῦ Διός).

Ὅταν ὁ θερμότατος κήρυξ τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ ἀνέγνωσε τὴν ἐπιγραφὴν ἡ ὁποία ἦτο ἐπάνω εἰς ἕνα βωμὸν ἔχουσαν τὰς λέξεις «ἀ γ ν ώ σ τ ῳ Θεῷ»[1]) ἀμέσως διατυπώνει τὸ προοίμιον τῆς ἀγορεύσεώς του, «ὃν οὖν ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε, τοῦτον ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν». Καὶ ὁ νομιζόμενος ἄκτιστος Θεὸς ἐκηρύχθη εἰς τὰ χώματα τῶν βαθυτέρων σοφῶν τῆς οἰκουμένης. Ἐκηρύχθη, ἐπιστεύθη, ἀνέπλασε τοὺς ἀνθρώπους, ἐδημιουργήθησαν μυριάδες μυριάδων Χριστιανῶν. Ἐνεφανίσθησαν τὰ νέφη τῶν ὑπερανθρώπων τοῦ Χριστοῦ. Ἕνας μεγάλος συντελεστὴς εἰς τὴν διάδοσιν τῆς νέας θρησκείας, τῶν νέων ὑψηλῶν διδαγμάτων, τὰ ὁποῖα ἱκανοποιοῦν τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου τοῦ διψῶντος τὴν ἀλήθειαν, ἀναμφιβόλως ἀνεδείχθη ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, «ὁ ἀδαμάντινος, κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόστομον, ὁ στερρός, ὁ ἀκλινής, ὁ πάντοτε συγκεκρατημένος, ὁ καθηλωμένος τῷ φόβῳ τοῦ Θεοῦ » Παῦλος [2]). Ὁ μακαριστὸς ἐκεῖνος πατριάρχης ἐπεθύμει νὰ μεταβῇ εἰς Ρώμην νὰ ἴδῃ τὰ μέρη ὅπου ἔφερεν ὁ Παῦλος τὰς ἁλύσσεις καὶ ὅπου τὸν ἐφαντάζετο «μετὰ δεσμῶν καὶ μαστίγων καὶ στιγμάτων λαμπρότερον τῶν τὴν ἁλουργῖδα καὶ τὸ διάδημα περιβεβλημένων». Ἀναγινώσκων τὰς ἐπιστολάς του ἐχαρακτήριζε τὰ λόγια τοῦ Ἀπ. Παύλου «ὡς φωνὴν φίλου» εἰς αὐτόν, καὶ «μονονουχὶ παρόντα αὐτὸν δοκεῖ φαντάζεσθαι καὶ διαλεγόμενον ὁρᾶν» [3]). «Ἐγώ», λέγει, «καὶ τὴν Ρώμην διὰ τοῦτο φιλῶ... διὰ τοῦτο αὐτὴν μακαρίζω, ὅτι ζῶν αὐτοῖς ἔγραφε καὶ ὄντως αὐτοὺς ἐφίλει, καὶ παρὼν αὐτοῖς διελέχθη, καὶ τὸν βίον ἐκεῖ κατέλυσε» [4]). Καὶ ἐκφράζει

---

[1]) Οἱ μὴ πιστεύοντες εἰς τὴν θειότητα τῆς θρησκείας τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐκλαμβάνοντες ὅλον τὸ περιεχόμενον τῆς Κ. Διαθήκης ἔργον ἀνθρώπινον φέρουν ἐδῶ τὴν ἔνστασιν ὅτι «ἀ γ ν ώ σ τ ο ι ς Θ ε ο ῖ ς» περιεῖχε ἡ ἐπιγραφὴ καὶ ὄχι ἀ γ ν ώ σ τ ῳ. Ποίαν σημασίαν ἠμπορεῖ νὰ ἔχῃ αὐτὴ ἡ παρατήρησις διὰ τὸν πιστεύοντα εἰς τὸν Χριστὸν καὶ μὴ προκατειλημμένον; Αὐτὴν τὴν παρατήρησιν ἀναφέρει ὁ Ch. Gigneberg εἰς τὸ ἔργον «Christ».

[2]) Ὁμιλία Δ΄ Α. Θεσσαλονικεῖς. Ἔκδοσις Ὀξονίου V. σ. 363.

[3]) Πρῶτος Λόγος τῆς πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῆς. Βλέπε καὶ ὅσα λέγει περὶ τοῦ θείου Χρυσοστόμου ἐν σχέσει πρὸς τὸν Ἀπ. Παῦλον ὁ Νικηφόρος ὁ Κάλλιστος· «Τὸν δὲ θεῖον Ἀπόστολον συντάσσει (ὁ Χρυσόστομος) αὐτοῦ Ἐκείνου μυστικῶς ὁμιλοῦντος». Migne Ε. Π. 146, 2, 938.

[4]) 33η Ὁμιλία εἰς τὴν πρὸς Ρωμαίους. Ἔκδ. Ὀξονίου Α, 490.

τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἀσπασθῇ τὸ σῶμα τοῦ Παύλου, νὰ προσηλωθῇ εἰς τὸν τάφον του καὶ νὰ ἴδῃ «τὴν κόνιν τοῦ σώματος ἐκείνου, τοῦ τὰ ὑστερήματα ἀναπληρώσαντος τοῦ Χριστοῦ, τοῦ τὰ στίγματα βαστάξαντος, τοῦ πανταχοῦ τὸ Κήρυγμα κατασπείραντος» [5]).

Καὶ ποῖος πιστεύων εἰλικρινῶς εἰς τὸ Θεῖον Εὐαγγέλιον καὶ παραδεχόμενος τὴν Ἄνωθεν ἀποστολὴν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου δὲν θὰ ἐπεθύμει νὰ σταθῇ ὀλίγα λεπτὰ εἰς τὸν βράχον ἐκεῖνον τῶν «Κλεινῶν Ἀθηνῶν», ὅπου ἐστάθη ὁ ἡγιασμένος Ἀπόστολος; Νὰ φέρῃ εἰς τὸν νοῦν του καὶ τὴν φαντασίαν του τὴν ἐξόχως συγκινητικὴν ἐκείνην σκηνὴν ὅπου ὁ Ἀπόστολος ἐγνωστοποίει εἰς τοὺς σοφοὺς Ἀθηναίους καὶ τοὺς ἐπιδημοῦντας λογίους τὸν Ἄγνωστον Θεόν; Δὲν ἦσαν μόνον εἰς τὴν ἐπιγραφὴν ἐκείνην τοῦ εἰδωλολατρικοῦ βωμοῦ γραμμένα τὰ λόγια ἐκεῖνα. Μὲ ἄλλην μορφὴν τὰ εὑρίσκομεν καὶ εἰς τὸν εὐσεβῆ τραγικὸν ποιητὴν Αἰσχύλον. Τί σημαίνουν οἱ στίχοι

«Ζεύς, ὅστις ποτ᾽ ἐστιν, εἰ τὸ δ᾽ αὐτῷ
φίλον κεκλημένῳ
τοῦτο νιν προσεννέπω,

καὶ

ὕπατος δ᾽ ἠΐων ἤ τις Ἀπόλλων
ἢ Πὰν ἢ Ζεὺς οἰωνοθρόον
γόον ὀξυβόαν τῶν δε μετοίκων
ὑστερόποινον
πέμπει παραβᾶσιν ἐρινύν» [6]).

Ποῖος εἶσαι, λέγει, πῶς θέλεις νὰ ὀνομάζεσαι, Ζεὺς ἢ τι ἄλλο ὄνομα ἀγαπᾷς;

Ἰδοὺ λοιπὸν καὶ ἀπὸ ἐδῶ βγαίνει ὁ ἄγνωστος Θεὸς «Ὃν ὑμεῖς ἀγνοοῦντες, ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν».

Ὁ ἑορτασμὸς λοιπὸν τῆς ἐπετείου αὐτῆς πρέπει νὰ δώσῃ ἀφορμὴν πρῶτον εἰς τὴν ἀναζωογόνησιν τοῦ χριστιανικοῦ αἰσθήματος, εἰς νέαν ἐκτίμησιν τοῦ μεγάλου καὶ παγκοσμίου ἔργου τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καὶ εἰς συγγραφὴν νέων συγγραμμάτων ἀφορώντων τὸ πρόσωπον καὶ τὴν ἀποστολὴν τοῦ Ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν.

† Ο ΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

---

5) 33η Ὁμιλία εἰς τὴν πρὸς Ρωμαίους. Αὐτόθι σ. 490, 491.

6) Ἀγαμέμνων, στ. 55—59 καὶ 160—163.

ΤΑ ΟΡΘΟΔΟΞΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΠΙΚΟΝ ΠΡΩΤΕΙΟΝ

ΟΙ ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΟΙ θεολόγοι, εἰς τὴν προσπάθειαν αὐτῶν νὰ ἐξεύρωσιν ἐπιχειρήματα ὑπὲρ τοῦ ἀξιουμένου παπικοῦ «πρωτείου», καταφεύγουσιν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν εἰς τὰ βιβλία τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀκολουθιῶν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὰ ὁποῖα νομίζουσιν ὅτι εὑρίσκονται ἀποδείξεις περὶ τοῦ ὑπ' αὐτῶν ὑποστηριζομένου περιφήμου «πρωτείου». Οὗτοι προσφεύγουσιν εἰς φράσεις τινὰς τῶν ὕμνων τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν δι' ὧν αὕτη τιμᾷ καὶ γεραίρει τὸν Ἀπόστολον Πέτρον καὶ τοὺς πρὸ τοῦ Σχίσματος ἁγίους Ἐπισκόπους Ρώμης κατὰ τὰς ἀκολουθίας τῶν ἑορτῶν αὐτῶν, δίδουσιν εἰς αὐτὰς ἰδιαιτέραν σημασίαν καὶ θεωροῦσιν αὐτὰς ὡς μαρτυρίας τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ὑπὲρ τοῦ προρρηθέντος παπικοῦ «πρωτείου». Ἀλλά, ὡς θὰ ἴδωμεν ἀκολούθως, αἱ προσπάθειαι αὗται, νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἥτις διετήρησε καὶ διατηρεῖ ἀναλλοίωτον τὴν Ἀποστολικὴν παράδοσιν, διδασκαλία ξένη πρὸς αὐτήν—ἡ περὶ ἐπιγείου Τοποτηρητοῦ τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς παγκοσμίου Ἐκκλησίας—εἰσὶν ἀνωφελεῖς καὶ μάταιοι.

Πρό τινος ἐγένετο μία τοιαύτη ἀπόπειρα ὑπό τινος Οὐνίτου, τοῦ Δόκτορος Χ. Ρούσνακ, εἰς ἄρθρον του δημοσιευθὲν εἰς τὸ Οὐνιτικὸν περιοδικὸν «Θεολογία» ἐπιγραφόμενον:

> «Τὰ βιβλία τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀκολουθιῶν τῆς
> Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸ πρωτεῖον τοῦ Πάπα».

Ὁ ἀρθρογράφος οὗτος εἶναι τῆς γνώμης ὅτι τὰ κείμενα τῶν λειτουργικῶν ἡμῶν βιβλίων περιέχουσιν ἱκανὰς ἀποδείξεις περὶ τοῦ «πρωτείου» τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου καὶ τῶν «διαδόχων αὐτοῦ παπῶν Ρώμης». Εἰδικῶς ὁ ἐν λόγῳ Οὐνίτης προσπαθεῖ νὰ στηριχθῇ ἐπὶ τῶν Μηναίων κατὰ τὰς ἑορτάς: τῶν Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου τὴν 29ην Ἰουνίου, τῶν Δώδεκα Ἀποστόλων τὴν 30ὴν Ἰουνίου, τῆς ἑορτῆς τῆς «Ἁλύσεως τοῦ ἁγίου Πέτρου» τὴν 16ην Ἰανουαρίου καὶ εἰς τὰς ἑορτὰς τῶν ἁγίων Ἐπισκόπων Ρώμης: Κλήμεντος τὴν 24ην Νοεμβρίου, Μαρτίνου τὴν 13ην Ἀπριλίου κλ.

Οὗτος ἀναγινώσκων τὰς ἐγκωμιαστικὰς φράσεις τῶν ὕμνων τῶν

ῥηθεισῶν ἑορτῶν, ἔνθα ὁ Ἀπόστολος Πέτρος προσαγορεύεται: «κορυφαῖος», «πρωτόθρονος», «πρόεδρος», «ἀρχιποιμὴν τῶν λογικῶν προβάτων», «πέτρα τῆς πίστεως», «θεμέλιον τῆς πίστεως», «θεμέλιον τῶν δογμάτων», «κλειδοῦχος τῆς χάριτος» κλ. νομίζει ὅτι εὑρίσκει ἐν αὐταῖς τὴν ὁμολογίαν τοῦ παπικοῦ «πρωτείου», γενομένην ὑπὸ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Διὰ νὰ ἀποδείξωμεν ὅτι ἡ γνώμη αὕτη τοῦ Οὐνίτου ἀρθρογράφου εἶναι μακρὰν τῆς ἀληθείας ἂς ἐξετάσωμεν ἕνα πρὸς ἕνα πάντας τοὺς ἐγκωμιαστικοὺς τίτλους τοὺς διδομένους ἐν προκειμένῳ εἰς τὸν ἅγιον Πέτρον.

Εἰς τὰ τροπάρια τὰ ὁποῖα ψάλλονται εἰς τοὺς Ἑσπερινούς,—Μικρὸν καὶ Μεγάλον—τῆς 29ης Ἰουνίου ὁ ἅγιος Πέτρος καλεῖται «κορυφαῖος» καὶ «προεξάρχων τῶν Ἀποστόλων». Εἰς τὰς φράσεις αὐτὰς νομίζει ὁ Οὐνίτης ἀρθρογράφος ὅτι ἐμπεριέχεται τὸ πρωτεῖον κυριαρχικῆς δικαιοδοσίας τοῦ ἁγίου Πέτρου, διότι, ἐξηγεῖ οὗτος, ναὶ μὲν ὁ πρῶτος κληθεὶς ὑπῆρξεν ὁ ἅγιος Ἀνδρέας, ἐξ οὗ καὶ ἡ προσηγορία αὐτοῦ «πρωτόκλητος», ἀλλά, λέγει οὗτος, καὶ ὁ Πέτρος εἰς τὸ β′ τροπάριον τῆς Ζ′ Ὠδῆς τοῦ Κανόνος τοῦ Ὄρθρου τῆς 29ης Ἰουνίου προσαγορεύεται «πρῶτος κληθείς» ἤτοι «πρωτόκλητος».

Ἐὰν θὰ ἦτο ἀνάγκη νὰ δοθῇ ὁ τίτλος «κορυφαῖος», ἤτοι «πρῶτος» εἰς Ἀπόστολόν τινα τότε διατί νὰ μὴ θεωρηθῇ ὁ τίτλος «πρώτιστος», ὃς ἀπονέμεται εἰς τὸ β′ Ἐξαποστειλάριον τῆς ἀκολουθίας τοῦ Ὄρθρου τῆς 30ῆς Νοεμβρίου εἰς τὸν Ἀπόστολον ἅγιον Ἀνδρέα, ὡς σημεῖον πρωτείου ἀκόμη ἀνωτέρου ἀπὸ τὸ τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, εἰς τὸν ὁποῖον ἀπονέμεται τοῦτο μόνον εἰς θετικὸν βαθμόν; Δέον νὰ ἐνθυμώμεθα προσέτι ὅτι τὰ προαναφερθέντα τροπάρια εἰς τὰ ὁποῖα ἐγκωμιάζεται ὁ ἅγιος Πέτρος ὡς «κορυφαῖος», ἤτοι «πρῶτος» εἶναι συντεταγμένα μόνον δι᾽ αὐτόν. Εἰς τὴν ἀκολουθίαν ὅμως τῆς ἰδίας ἡμέρας—29 Ἰουνίου—εὑρίσκομεν εἰς τὸ δ′ τροπάριον τῆς Λιτῆς, τὸ ὁποῖον εἶναι συντεταγμένον πρὸς αἶνον μόνον τοῦ ἁγίου Παύλου τὸν τίτλον «πρωτόθρονος τῶν Ἀποστόλων» εἰς τὴν φράσιν: «Παῦλε. . . , νῦν δὲ πρωτόθρονος τῶν Ἀποστόλων γενόμενος μακάριε. . . .». Ἔπειτα ὁ αὐτὸς τίτλος «πρωτόθρονος» δίδεται καὶ εἰς τὸν ἅγιον Ἰάκωβον τὸν Ἀδελφόθεον εἰς τὴν ἀκολουθίαν τοῦ Ὄρθρου τῆς 23ης Ὀκτωβρίου εἰς τὸ α′ τροπάριον τῆς Θ′ Ὠδῆς τοῦ Κανόνος, τὸ ὁποῖον ἀρχίζει ὡς ἑξῆς: «Δεῦτε τὸν πρωτόθρονον πάντες. . .». Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην, βασιζόμενοι ἐπὶ τῶν κειμένων τῶν Μηναίων εἰς τὰ ὁποῖα ὁ ἅγιος Πέτρος καλεῖται «κορυφαῖος», ἤτοι «πρῶτος» καὶ οἱ ἅγιοι Παῦλος καὶ Ἰάκωβος καλοῦνται «πρωτόθρονοι», δέον νὰ δώσωμεν τὸ «πρωτεῖον» καὶ εἰς τοὺς Ἀπο-

στόλους τούτους; Εἶναι σαφὲς ὅτι καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτήν, ὅπως πάντοτε, ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία δίδει πρωτεῖον ὄχι κυριαρχικῆς δικαιοδοσίας, ἀλλ᾽ ἁπλῆς τιμῆς καὶ εἰς τοὺς τρεῖς Ἀποστόλους. Τὴν λύσιν ταύτην δίδουσιν ἡμῖν τὰ κείμενα ἄλλων ὕμνων τῆς Ἐκκλησίας. Τὰ τροπάρια π. χ. τοῦ «Κύριε ἐκέκραξα» τῆς ἑορτῆς τῶν Δώδεκα Ἀποστόλων τὴν 30ὴν Ἰουνίου διδάσκουσιν ἐπὶ τοῦ προκειμένου: «Ἔδωκας καυχήματα, τῇ Ἐκκλησίᾳ φιλάνθρωπε, τοὺς σεπτοὺς Ἀποστόλους σου...» καὶ «Ἔδωκας ὑπόδειγμα ἐπιστροφῆς ἁμαρτάνουσι, τοὺς διττοὺς Ἀποστόλους,....». Εἰς τὸ ὑπὸ ἐξέτασιν ἄρθρον ἡ ἰσότης τῆς ὑπὸ τῶν ὕμνων ἀποδιδομένης τιμῆς εἰς τοὺς ἁγίους Πέτρον καὶ Παῦλον ἐξηγεῖται ὑπὸ τοῦ ἀρθρογράφου, διὰ τῆς δικαιολογίας ὅτι δῆθεν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐνήργει ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Πέτρου. Ἡ ἀπολύτως ἀβάσιμος αὕτη ἐξήγησις ἀπεκρούσθη ὑπ᾽ αὐτοῦ τοῦ Παύλου εἰς τὴν πρὸς Γαλάτας ἐπιστολὴν αὐτοῦ (β΄ 11). Διὰ νὰ πεισθῇ τις πλήρως ὅτι ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τιμᾷ ἰσοβαθμίως τοὺς Ἀποστόλους Πέτρον καὶ Παῦλον ἀρκεῖ νὰ διεξέλθῃ ἐπισταμένως εἰς τὸ Μηναῖον ὅλα τὰ τροπάρια τῆς ἑορτῆς αὐτῶν τὴν 29ην Ἰουνίου, ἔνθα ἀμφότεροι ἐγκωμιάζονται ἐξ ἴσου ἄνευ τῆς ἐλαχίστης διακρίσεως. Εἶναι σαφὲς λοιπὸν ὅτι δὲν δύναται νὰ ἐξηγηθῇ τὸ ἐγκώμιον «κορυφαῖος», ἤτοι «πρῶτος» ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἅγιον Πέτρον, κατὰ τὴν ἔννοιαν τῶν παπικῶν θεολόγων καὶ τοῦ Οὐνίτου συγγραφέως τοῦ ὑπὸ ἐξέτασιν ἄρθρου. Παρ᾽ ὅλα ταῦτα, ὁ τελευταῖος οὗτος βεβαιοῖ, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὀρθοδόξων λειτουργικῶν βιβλίων, ὡς οὗτος θέλει νὰ ἐννοῇ αὐτά, ὅτι μόνον τὸ «πρωτεῖον» τοῦ ἁγίου Πέτρου εἶναι «πρωτεῖον» κυριαρχικῆς δικαιοδοσίας ἐπὶ τῶν ἄλλων Ἀποστόλων, ἀλλὰ καὶ τολμᾷ νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ λέξις «κορυφαῖοι» χρησιμοποιεῖται ὑπὸ τῶν λειτουργικῶν ἡμῶν βιβλίων μόνον διὰ τὸν ἅγιον Πέτρον. Εἰς τὰ Μηναῖα ὅμως βλέπομεν ὅλως τὸ ἐνάντιον, διότι εἰς τὸ Συναξάριον τῆς 30ῆς Ἰουνίου π. χ. καλεῖται «κορυφαῖος» ὄχι ὁ Πέτρος ἀλλ᾽ ὁ Παῦλος, ἤτοι «Παῦλος ὁ Ἀπόστολος καὶ **κορυφαῖος** τῶν Ἀποστόλων, τῷ ζήλῳ καὶ τῇ εἰς Χριστὸν πίστει πάντας τοὺς Ἀποστόλους ὑπερβαλών,....». Ὁ Οὐνίτης ἀρθρογράφος ζητεῖ σοφιστικῶς, ἀλλὰ ματαίως, νὰ ἐξηγήσῃ τὴν προσηγορίαν ταύτην γράφων ὅτι αὕτη ἐφαρμόζεται δῆθεν μόνον εἰς τὸν θερμὸν ζῆλον τοῦ Παύλου. Τὸ μάταιον τῆς σοφιστείας αὐτοῦ ἐν προκειμένῳ γίνεται κατάδηλον ἐκ τοῦ γεγονότος ὅπου ὁ ἴδιος Ἀπόστολος—ὁ Παῦλος—προσαγορεύεται ἐκ νέου «κορυφαῖος», ἀνεξαρτήτως τοῦ Πέτρου, εἰς τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ἐκ τῶν 70 Ἀποστόλων Ἀρχίππου εἰς τὸ β΄ τροπάριον τῆς Θ΄ Ὠδῆς τοῦ Κανόνος τὴν 19ην Φεβρουαρίου εἰς τὴν ἑξῆς περίοδον: «Ὁ τῷ **κορυφαίῳ** παμμάκαρ, τῶν Ἀποστόλων μαθητεύσας Παύλῳ τῷ σοφῷ θεη-

γόρῳ. . . .». Οἱ ὕμνοι τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐγκωμιάζουσι προσέτι ὡς **«κορυφαίους»** καὶ τοὺς ἁγίους: Ἰωάννην τὸν Θεολόγον καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἰάκωβον τὸν Ζεβεδαίου. Ὁ πρῶτος ἑορτάζεται δὶς τοῦ ἔτους: τὴν 8ην Μαΐου καὶ τὴν 26ην Σεπτεμβρίου ὅτε ψάλλονται οἱ αὐτοὶ ὕμνοι ὀλίγον τι παρηλλαγμένον. Οὕτως εἰς τὸ Δοξαστικὸν τοῦ Ἑσπερινοῦ λέγεται περὶ αὐτοῦ: «Θέμεθλος ὑπάρχων τῆς ἀκραιφνοῦς ἡμῶν πίστεως», εἰς δὲ τὸ δ΄ τροπάριον τῆς Λιτῆς λέγεται ὁμοίως περὶ αὐτοῦ: «Τὴν τῶν Ἀποστόλων ἀκρότητα», καὶ εἰς τὸ β΄ τροπάριον τῶν Ἀποστίχων τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς 26ης Σεπτεμβρίου προσαγορεύεται: «τῆς πίστεως τὸ θεῖον θεμέλιον. . . .». Καὶ θὰ ἦτο περιττὸν νὰ σημειώσωμεν ὅτι ἑκάστη τῶν φράσεων τούτων ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν ἔκφρασιν «κορυφαῖος». Ἡ μνήμη δὲ τοῦ ἁγ. Ἰακώβου τοῦ Ζεβεδαίου ἑορτάζεται τὴν 30ὴν Ἀπριλίου, καὶ εἰς τὸ Δοξαστικὸν τοῦ Ἑσπερινοῦ λέγεται περὶ αὐτοῦ: «πρῶτος πανεύφημε, τῆς θεολέκτου δωδεκάδος», ὅπερ εἶναι τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ «κορυφαῖος». Καὶ εἰς τὸ Ἐξαποστειλάριον τῆς 29ης Ἰουνίου λέγεται περὶ τοῦ ἁγίου Παύλου: «Τῶν Ἀποστόλων ἅπαντες τὴν κορυφὴν ὑμνήσωμεν. . . . Παῦλον».

Ἐπίσης καὶ εἰς τὸ Κοντάκιον τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου, τὴν 30ὴν Νοεμβρίου λέγεται περὶ αὐτοῦ: «Ὡς πρωτόκλητον πάντων τῶν Μαθητῶν. . . .», εἰς δὲ τὸ β΄ Ἐξαποστειλάριον τῆς ἰδίας ἡμέρας λέγεται περὶ τοῦ ἰδίου ἁγίου Ἀνδρέου: «Τῶν μαθητῶν τὸν **πρώτιστον**. . .». Ἑκάστη τῶν φράσεων τούτων ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ «κορυφαῖος» καὶ ἡ τελευταία ὑπερτερεῖ αὐτό.

Οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ὕμνοι λοιπὸν καλοῦσι «κορυφαῖον» ἢ «πρῶτον», ὅπερ τὸ αὐτό, ὄχι μόνον τὸν ἅγιον Πέτρον, ἀλλὰ σειρὰν ὁλόκληρον Ἀποστόλων, ὅπερ σημαίνει ὅτι εἰς οὐδένα δύναται νὰ ἀποδοθῇ ἐξουσία κυριαρχικῆς δικαιοδοσίας ἐπὶ τῶν ἄλλων.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἀποδιδομένας ὑπὸ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὕμνων ἄλλας ἐγκωμιαστικὰς προσηγορίας εἰς τὸν ἅγιον Πέτρον, ἤτοι «πέτραν τῆς πίστεως, προστάτην Ἐκκλησίας καὶ πρόεδρον, ταμίαν ἀσφαλῆ τῆς βασιλείας, ἀρχιποίμενα τῶν λογικῶν προβάτων κλ.», αὗται εἰσι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον κοιναί, αὐτολεξεὶ ἢ μή, καὶ εἰς ἄλλους Ἀποστόλους καὶ εἰς Πατριάρχας, καὶ ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἐκφράζει εἰς αὐτὰς πάντοτε τὴν αὐτὴν ἔννοιαν: τουτέστιν ὁ Πέτρος ὡς ὁμολογήσας τὴν καλὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως εἰς τὸν Χριστὸν ἦτο πέτρα ζῶσα τεθεῖσα εἰς τὸ θεμέλιον τῆς μεγάλης οἰκίας τοῦ Θεοῦ, ἦτο εἷς οἰκοδόμος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' ὄχι ὁ μόνος. Παρόμοιαι ζῶσαι πέτραι καὶ οἰκοδόμοι ἦσαν πάντες οἱ Ἀπόστολοι, μήτε ἦτο ὁ ἅγιος Πέτρος «ἡ κεφαλὴ γωνίας» ἀφοῦ τοιαύτη—κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἱ-

δίου τοῦ Πέτρου—εἶναι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς (Α΄ Πετρ. β΄ 4—8). Ἰδοὺ διατὶ εὑρίσκομεν τὰς αὐτὰς ἐκφράσεις εἰς τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς ὕμνους ἀποδιδομένας ὄχι μόνον εἰς ἄλλους Ἀποστόλους, ἀλλὰ καὶ εἰς Διδασκάλους τῆς Ἐκκλησίας, εἰς Μάρτυρας καὶ εἰς Ἁγίους, ἐν μιᾷ λέξει εἰς πάντας ἐκείνους, οἵτινες διὰ τῆς ζωῆς καὶ δράσεως αὐτῶν ἐμαρτύρησαν ἐνώπιον τῆς Ἐκκλησίας τὴν θερμὴν αὐτῶν πίστιν καὶ ζῆλον.

Τοιαύτας ἐκφράσεις εὑρίσκομεν διὰ τὸν ἅγιον Παῦλον εἰς τὴν ἀκολουθίαν τῆς μνήμης αὐτοῦ τὴν 29 Ἰουνίου:

α΄) Εἰς τὸ β΄ τροπάριον τῶν Ἀποστίχων τοῦ Μικροῦ Ἑσπερινοῦ εὑρίσκεται ἡ φράσις: «πρεσβείαις τῶν σοφῶν σου καὶ θείων Ἀποστόλων τῶν κορυφαίων....».

β΄) Εἰς τὸ β΄ τροπάριον τῆς Λιτῆς ὑπάρχει ἡ φράσις: «... καὶ θεμελίους τῆς Ἐκκλησίας, τοὺς ἀληθεῖς στύλους καὶ βάσεις.... τοὺς κορυφαίους.... καὶ Παῦλον...».

γ΄) Εἰς τὸ δ΄ τροπάριον τῆς Λιτῆς ὑπάρχει τὸ ἐγκώμιον: «... Παῦλε... πρωτόθρονος τῶν Ἀποστόλων...».

δ΄) Εἰς τὸ Ἀπολυτίκιον: «Οἱ τῶν Ἀποστόλων πρωτόθρονοι...».

ε΄) Εἰς τὸ Κοντάκιον: «.... κορυφὴν τῶν μαθητῶν...».

στ΄) Εἰς τὸ α΄ τροπάριον τῆς Ζ΄ Ὠδῆς τοῦ Κανόνος λέγεται ἐπίσης διὰ τὸν Παῦλον: «.... σφραγὶς καὶ στέφανος τῶν Ἀποστόλων....».

ζ΄) Εἰς τὸ Ἐξαποστειλάριον ἐγκωμιάζεται ἔτι ὁ Παῦλος: «Τῶν Ἀποστόλων τὴν κορυφὴν ἅπαντες τιμήσωμεν...».

η΄) Εἰς τὸ Δοξαστικὸν τῶν Αἴνων ὑπάρχει τὸ ἑξῆς ἐγκώμιον: «Χαίρετε, Πέτρε καὶ Παῦλε, δογμάτων τῶν θείων θεμέλιοι ἀρραγεῖς....».

θ΄) Εἰς τὸ ἐξαποστειλάριον γεραίρεται ἐπὶ πλέον ὁ Παῦλος ὡς: «... στύλος τῆς Ἐκκλησίας...».

Οἱ Ὀρθόδοξοι ψάλλομεν καὶ ἀναγινώσκομεν ἄνευ σκανδαλισμοῦ ἡμῶν αὐτῶν ἢ τῶν ἄλλων τὰς ποιητικὰς ἢ φανταστικὰς ἐκφράσεις τὰς τόσον συχνὰς εἰς τοὺς ὕμνους τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ὅταν ἐγκωμιάζεται οὗτος ἢ ἐκεῖνος ὁ Ἀπόστολος ἢ Ἐπίσκοπος οἷαι εἶναι: «πέτρα, θεμέλιον, στύλος, κρηπίς, τῆς πίστεως ἢ τῆς Ἐκκλησίας». Αἱ ἐκφράσεις δὲ αὗται δὲν εἶναι σπάνιαι.

Οἱ 70 Ἀπόστολοι, ἐπὶ παραδείγματι, εἰς τὴν ἀκολουθίαν τῆς

ἑορτῆς αὐτῶν τὴν 4ην Ἰανουαρίου εἰς τὸ μετὰ τὴν Γ΄ Ὠδὴν Κάθισμα ἀποκαλοῦνται: «Στύλοι ἄσειστοι τῆς Ἐκκλησίας...».

Ὁ ἅγιος **Ἰωάννης ὁ Θεολόγος**, εἰς τὸ Δοξαστικὸν τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς ἑορτῆς αὐτοῦ, τὴν 8ην Μαΐου, ἐγκωμιάζεται διὰ τῶν ἑξῆς: «.... τὸν θεμέλιον τῶν θείων λόγων, τὸν ἀρχηγὸν τῆς θεολογίας καὶ κήρυκα πρώτιστον... θέμεθλος ὑπάρχων τῆς ἀκραιφνοῦς ἡμῶν πίστεως...».

Ὁ ἅγιος **Βαρθολομαῖος**, εἰς τὸ β΄ τροπάριον τῆς Ζ΄ Ὠδῆς τοῦ Κανόνος τῆς ἑορτῆς αὐτοῦ, τὴν 11ην Ἰουνίου, ἐγκωμιάζεται: «λίθος πανάγιος.. τῆς Ἐκκλησίας ἄρρηκτος θεμέλιος φανείς...». Ἐνταῦθα εἶναι ἄξιον παρατηρήσεως ὅτι ὁ ἅγιος Βαρθολομαῖος ἐγκωμιάζεται ὡς: «Λίθος τῆς Ἐκκλησίας, ἄρρηκτον θεμέλιον». Ἐὰν τώρα θὰ ἐδίδωμεν εἰς τοὺς ὕμνους τῆς Ἐκκλησίας σημασίαν καθορισμοῦ τῆς πίστεως, θὰ ἔδει νὰ δεχθῶμεν ὅτι ὁ ἅγιος Βαρθολομαῖος εἶναι ἱεραρχικῶς ἀνώτερος τοῦ Πέτρου, διότι ὁ ἅγιος Πέτρος ἐκλήθη «πέτρα» ἐνῷ ὁ ἅγιος Βαρθολομαῖος ἐκλήθη «λίθος θεμέλιος», ἀπαραλλάκτως ὅπως εἰς τὴν ἁγίαν Γραφὴν ἐκλήθη, καὶ εἶναι, μόνον ὁ Χριστὸς (Ματθ. κβ΄ 42, Πραξ. δ΄ 11, Α΄ Πετρ. β΄ 4—8).

Ὁ ἅγιος **Ἰάκωβος ὁ Ἀδελφόθεος**, εἰς τὸ γ΄ τροπάριον τῆς Γ΄ Ὠδῆς τοῦ Κανόνος τῆς ἑορτῆς αὐτοῦ, τὴν 23ην Ὀκτωβρίου, ἐγκωμιάζεται ὡς νομοθέτης τῆς Ἐκκλησίας, ὅπερ ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ «πρωτείου» τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἰσχυρότερον τοῦ ἐγκωμίου «πέτρα τῆς πίστεως» τοῦ Πέτρου.

Ὁ ἅγιος **Ἀνδρέας** εἰς τὸ β΄ τροπάριον τῆς Α΄ Ὠδῆς τοῦ Κανόνος εἰς τὸν Ὄρθρον τῆς ἑορτῆς αὐτοῦ, τὴν 30ὴν Νοεμβρίου, προσαγορεύεται: «.... Ὁ τῆς πίστεως στύλος, ἕδρα τῶν ἀληθινῶν δογμάτων τοῦ Χριστοῦ....».

Οἱ 12 Ἀπόστολοι, πάντες ὁμοῦ, εἰς τὸ δ΄ τροπάριον τῶν Αἴνων τῆς μνήμης αὐτῶν τὴν 30ὴν Ἰουνίου ἐγκωμιάζονται ὡς «... τῆς Ἐκκλησίας οἱ ἀλάξευτοι πύργοι καὶ στύλοι ἀσάλευτοι...».

Οἱ ἅγιοι μεγάλοι Διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας: **Βασίλειος ὁ Μέγας, Γρηγόριος ὁ Θεολόγος,** καὶ **Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος**, εἰς τοὺς ὕμνους τῆς κοινῆς ἑορτῆς αὐτῶν τὴν 30ὴν Ἰανουαρίου γεραίρονται ὡς «ἀρραγεῖς θεμέλιοι τῆς Ἐκκλησίας....», «τῆς Χάριτος ὄργανα καὶ κιθάραι τοῦ Πνεύματος», «τοῦ Πνεύματος ὄργανα», «τῆς Οἰκουμένης διδάσκαλοι».

Ὁ ἅγιος **Παῦλος ὁ Ὁμολογητής, Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως**, εἰς τὸ α΄ τροπάριον τῆς Α΄ Ὠδῆς τοῦ Κανόνος τῆς ἀ-

κολουθίας τῆς μνήμης αὐτοῦ τὴν 6ην Νοεμβρίου ἐγκωμιάζεται ὡς «τῆς πίστεως ἔρεισμα καὶ στύλος ἀκράδαντος τῆς Ἐκκλησίας. . . .».

Ὁ ἅγιος **Γρηγόριος ὁ Νεοκαισαρείας,** εἰς τὸ γ΄ τροπάριον τῆς Δ΄ Ὠδῆς τοῦ Κανόνος τῆς ἀκολουθίας τῆς μνήμης αὐτοῦ τὴν 17ην Νοεμβρίου τιτλοφορεῖται: «. . . νομοθέτης τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ. . . .».

Ὁ ἅγιος **Κύριλλος Ἀλεξανδρείας,** εἰς τὸ α΄ τροπάριον τῆς ἀκολουθίας τοῦ Ὄρθρου κατὰ τὴν ἑορτὴν αὐτοῦ τὴν 18ην Ἰανουαρίου γεραίρεται καὶ διὰ τῶν ἑξῆς: «. . . . ὁ Χριστὸς τῆς θείας σε πρόεδρον, Πάτερ, Ἐκκλησίας καθίστησιν . . .».

Ὁ ἅγιος **Παγκράτιος ὁ Θαυματουργὸς** εἰς τὸ α΄ τροπάριον τῶν «Κεκραγαρίων» τῆς ἀκολουθίας τῆς ἑορτῆς αὐτοῦ τὴν 9ην Ἰουλίου προσαγορεύεται: «Λίθος ἔντιμος Ἐκκλησίας θεμέλιον. . . .», καὶ εἰς τὸ α΄ τροπάριον τῆς Α΄ Ὠδῆς τοῦ Κανόνος τῆς ἰδίας ἡμέρας ἐγκωμιάζεται ὁ ἴδιος διὰ τῶν ἑξῆς:

«Ὑπέρτιμον λίθον σε ἡ Ἐκκλησία γνωρίζει, Παγκράτιε, ἑδρασμῷ τῶν λόγων σου στηριζομένη ἀεί. . . .», πρὸς δὲ καὶ εἰς τὸ γ΄ τροπάριον τῆς Ζ΄ Ὠδῆς τοῦ Κανόνος τῆς ἰδίας ἡμέρας ἀποκαλεῖται: «θεμέλιον καὶ βάσις ἀρραγὴς τῆς Ἐκκλησίας. . . .».

Διὰ νὰ εὕρῃ ὁ ἐν λόγῳ Οὐνίτης ἀρθρογράφος μίαν διέξοδον ἐν προκειμένῳ σπεύδει νὰ ἐξηγήσῃ, σοφιστικῶς καὶ πάλιν, τὴν διαφορὰν μεταξὺ τῶν λέξεων: «πέτρα» ὅπου χρησιμοποιεῖται ὑπὸ τῶν ὕμνων διὰ τὸν ἅγιον Πέτρον καὶ «λίθος» ὅπου χρησιμοποιεῖται διὰ τοὺς λοιπούς. Ἡ διαφορὰ αὐτή, κατ᾿ αὐτόν, ὑπάρχει εἰς τὸ ὅτι ὁ Πέτρος ἐκλήθη «πέτρα» ἐνῷ ὁ ἅγιος Παγκράτιος καί, ὡς εἴδομεν ἀνωτέρω, ὁ ἅγιος Βαρθολομαῖος, ἐκλήθησαν «λίθος». Ἀλλά, ὡς εἴπομεν καὶ προηγουμένως, καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐκλήθη ἐπίσης «λίθος» ὄχι πλέον εἰς τὰ κείμενα τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὕμνων, ἀλλὰ εἰς αὐτὴν τὴν ἁγ. Γραφήν, τὴν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐμπνευσμένην, καὶ μάλιστα διὰ στόματος αὐτοῦ τούτου τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου (Α΄ Πετρ. β΄ 4—8).

(Συνεχίζεται)

(Κατὰ διασκευὴν ἐκ τοῦ Ὀρθοδόξου περιοδικοῦ τῆς Βαρσοβίας «Ἀγγελιαφόρος».

Ἀρχιμ. ΒΕΝΕΔΙΚΤΟΣ ΚΑΤΣΑΝΕΒΑΚΗΣ

ΔΙΑΚΟΝΟΥ ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΥ ΤΣΑΚΟΠΟΥΛΟΥ
ΑΡΧΕΙΟΦΥΛΑΚΟΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ
ΤΩΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ
ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

λ΄

«ΤΜΗΜΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΚΑΜΑΡΙΩΤΙΣΣΗΣ». *)

Περιεχόμενον

Ἄρχεται ἀπὸ τοῦ πλαγίου πρώτου καὶ λήγει μέχρι τοῦ πλαγίου τετάρτου.

Ἐν τῷ τελευταίῳ φ. 198α δι᾽ἑτέρας χειρὸς ἀγραμμάτου: «† Ἡ παροῦσα ἰπαρακλητικῆ ὑπάρχϊ τοῦ μεγάλου νικολάου, τοῦ ὑποκημένου τῆ ϊερὰ βασιλικῆ και Πατριαρχικῆ μονῆ τοῦ τιμίου Προδρόμου τοῦ ἐν τῷ νησίῳ ἀντηκρι σωζοπόλεως· καὶ μηδὴς τολμήσϊ ἐξῶσαι αὐτὴν καὶ τὸν μέγα νικόλαν ἐγύρη κατ᾽ αὐτοῦ εἰσαγανάκτησι: — μ τ φ ν ἱερό$\frac{\text{χους}}{\text{α}}$ [= Μητροφάνης ἱερομόναχος]. Εὐθὺς ἀμέσως διὰ χειρὸς τοῦ γραφέως καὶ δι᾽ ἐρυθρᾶς μελάνης:

«**Ἐπληρώθη ἡ παροῦσα παρακλητικῆ ἡ τετράηχος ἐν μηνὶ μαρτίου κδ. ἰνδ. ζης τῷ ͵ζκζῳ΄ [= 7027= 1519] ἔτους καὶ ἐγράφει διὰ χειρὸς ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ καὶ ἁμαρτωλοῦ Ἀντωνίου μοναχοῦ ἐν τῷ νησίῳ**: Εὔχεσθαι καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ οἱ ἀναγινώσκοντες· διὰ τῶν πολλῶν μου σφαλμάτων· σῶσον Κε πάντας τοὺς μέλλοντας ἀναγινώσκειν· καὶ λύτρωσαι πάντας ἡμᾶς ἐκ τῶν σκανδάλων τοῦ πονηροῦ καὶ ὁ Θεὸς ἀξιώσαι πάντας ἡμᾶς τῆς βασιλείας ἐπιτυχεῖν :«γένοιτο, γένοιτο, ἀμήν, ἀμήν».

Ἐν τῇ κάτω ᾤᾳ τοῦ αὐτοῦ τελευταίου φ. διὰ τῆς ἰδίας χειρός:

---

*) (Συνέχεια ἐκ τῆς 221ης σελίδος τοῦ ΚΣΤ' τόμου, ἔτ. 1951).

«Βίβλος πρὸς ἡμῶν τὸ γλυκὺν πέρας φθάσαν ψυχῆς ἔαρ τίθησιν εἰς θυμηδίαν τῷ συντελεστῇ τῶν καλῶν χάρις· ἀμήν †».

(56) ΑΡΙΘΜ. 58

Ὀνομασία

Συναξάριον Μαρτίου—Αὐγούστου.

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,285×0,21 φ. 190. Σελίδες δίστηλοι. Στίχοι σελ. διάφοροι. Διατήρησις σχεδὸν καλή. Δέσιμον ἐκ δέρματος ὑπερύθρου ἐπὶ ξυλίνων πλακῶν σκωληκοβρώτων.

Περιεχόμενον

Περιέχει τὸ συναξάριον Μαρτίου—Αὐγούστου.

Ἄγνωστον ἐκ πόσων ἀρχικῶς φύλλων ἀποτελεῖτο ὁ κῶδιξ. Πλεῖστα ὅσα φύλλα ἔχουν ἐκπέσει, καὶ ἡ νῦν κατάστασις του εἶναι σχεδὸν καλή.

Ἐν τῇ κάτω ᾤᾳ τοῦ φ. 1α σημείωσις δι᾽ ἄλλης χειρός:

«.... Μιχαὴλ Πρεσβυτέρου τοῦ Δούκα Σακελαρίου Φιλαδελφείας Συναξάριον ἔχον ἓξ μῆνας μόνον».

Ἐν τῇ κάτω ᾤᾳ τοῦ φ. 4α σημείωσις δι᾽ ἑτέρας γραφῆς: «Μηνιαῖον τῆς Παναγίας τῆς ἐν νήσῳ Χάλκης».

(57) ΑΡΙΘΜ. 59

Ὀνομασία

Ἀπόστολος.

Ἐποχή

ΙΒ΄ αἰῶνος.

Διαστάσεις

Μεμβρ. 0,28×0,21 φ. 234. Σελίδες δίστηλοι. Στίχοι σελ. 23. Δέσιμον ἐκ δέρματας ἐπὶ ξυλίνων πλακῶν. Γραφὴ τῆς μεμβράνης ἐπιμελημένη.

Περιεχόμενον

Ὁ κῶδιξ ἐλλιπὴς συνεπληρώθη δι' ἑτέρας νεωτέρας χειρὸς καὶ διὰ χαρτίνων φύλλων. 31 ἐν ἀρχῇ καὶ 32 ἐν τέλει.

Περιέχει τὰ καθημερινὰ ἀναγνώσματα τῶν ἀποστόλων ὅλου τοῦ ἔτους καὶ τοῦ μηνολογίου καθὼς ἐν τέλει καὶ δύο εἰς κοιμηθέντας μετὰ τῶν προκειμένων καὶ τῶν στίχων.

Τὸ ἐκ μεμβράνης μέρος, τονισμένον διὰ μουσικῶν σημείων, ἄρχεται ἐκ τοῦ ἀναγνώσματος τῆς Κυριακῆς τῆς Πεντηκοστῆς λήγει δὲ εἰς τὰς λέξεις τοῦ ἀναγνώσματος τῆς 1ης Ὀκτωβρίου: «Πάντα ἡμῖν γνωριοῦσι τὰ ὧδε».

(58) ΑΡΙΘΜ. (60) [106]) 61

Ὀνομασία

«Μηνιαῖον Σεπτεμβρίου καὶ Ὀκτωβρίου».

Ἐποχὴ

ΙΣΤ' αἰῶνος.

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,28×0,20. φ. 139. Σελίδες δίστηλοι. Στίχοι σελίδων διάφοροι. Δέσιμον ἐκ μέλανος δέρματος ἐπὶ ξυλίνων πλακῶν σκωληκοβρώτων. Διατήρησις σχεδὸν καλή.

Περιεχόμενον

Περιέχει τὰς ἀκολουθίας ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ Σεπτεμβρίου μέχρι τῆς τελευταίας τοῦ Ὀκτωβρίου.

Εἰς πλεῖστα μέρη ὁ κῶδιξ ἐπεσκευάσθη.

(59) ΑΡΙΘΜ. 62

Ὀνομασία

— Βίοι, μαρτύρια καὶ λόγοι πατέρων [107]) —

---

[106]) Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 60 χειρόγραφον τῆς ἱ. μονῆς τῆς Παναγίας Καμαριωτίσσης δὲν εὑρίσκεται σήμερον ἐν τῇ Πατριαρχικῇ Βιβλιοθήκῃ. Κατὰ τὸν Μητρ. πρῴην Παραμυθίας Ἀθηναγόραν ἔφερε τὸν τίτλον «Μηναῖον Σεπτεμβρίου—Δεκεμβρίου». Ἐπετηρ. Ἑταιρ. Βυζαντ. Σπουδῶν τόμ. ΙΑ' σελ. 158

[107]) Περιγραφὴ τοῦ κώδικος ἐγένετο συνοπτικῶς ὑπὸ τοῦ Dr. Jos. Boyens. (Anal. Bollandiana τόμ. 20 σελ. 63).

Ἐποχή

ΙΔ' αἰῶνος (1340).

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,27×0,18,5 φ. 248. Σελίδες μονόστηλοι. Στίχοι σελίδων 36. Δέσιμον ἐκ ξυλίνων πλακῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μὲν περιτετυλιγμένη ἐξ ὑφάσματος λευκοῦ, ἡ δὲ γυμνή.

Γραφὴ ἀνορθόγραφος.

Περιεχόμενον

Ἐν ἀρχῇ πρόσθετα φ. ἄγραφα ἐννέα καὶ ἐν τέλει ἕξ.

1) «φ. 1=5α»: «Διήγησις περὶ τοῦ γι(νομένου) μεγάλου θαύματος παρὰ τοῦ ἀρχιστρατήγου Μιχαὴλ ἐν ταῖς Χώναις».

2) «φ. 5α—10α»: «Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἀνδρέου ἐπισκόπου Κρήτης τοῦ Ἱεροσολυμίτου· λόγος εἰς τὸ γενέσιον τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου».

3) «φ. 10α—17α»: «Τοῦ αὐτοῦ· λόγος εἰς τὴν ὕψωσιν τοῦ Τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ».
Ἀρχή: «Σταυροῦ Πανήγυριν ἄγομεν καὶ τὸ τῆς Ἐκκλησίας ἅπα καταστράπτεται πλήρωμα».

4) «φ. 17α—22β»: «Μαρτύριον τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Δημητρίου».

5) «φ. 22β—25β»: «Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γερμανοῦ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως λόγος εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον, ὅτε προσηνέχθη ἐν τῷ ναῷ ὑπὸ τῶν αὐτῆς γονέων τριετίζουσα».

6) «φ. 25β—28β»: «Πρᾶξις τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Νικολάου Ἀρχιεπισκόπου Μύρων τῆς Λυκίας, ὅπως ἐρύσατο τοὺς τρεῖς ἄνδρας ἐκ τοῦ θανάτου».

7) «φ. 28β—34β»: «Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου λόγος εἰς τὴν ἁγίαν Γέννησιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ».
Ἀρχή: «Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε· Χριστὸς ἐξ οὐρανῶν ἀπαντήσατε».

8) «φ. 34β—41α»: «Ἀμφιλοχίου ἐπισκόπου Ἰκονίου εἰς τὸν βίον καὶ τὰ θαύματα τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν ἀρχιεπισκόπου Κεσαρίας Καππαδοκίας Βασιλείου τοῦ μεγάλου».

9) «φ. 41α – 44α» : «Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Χρυσοστόμου λόγος εἰς τὰ ἅγια Φῶτα».
Ἀρχή : «Πηγὴ τῶν εὐαγγελικῶν γλυκασμάτων ἀνανεῳγμένους ἔχει τοὺς ῥύακας».

10) «φ. 44α—47β» : «Τοῦ αὐτοῦ· λόγος εἰς τὴν ὑπαπαντὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ εἰς τὴν Θεοτόκον καὶ εἰς τὸν δίκαιον Συμεών».
Ἀρχή : «Οὐ μόνον σάρκα φορεῖ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός».

11) «φ. 47β—49β» : «Τοῦ αὐτοῦ· λόγος εἰς τὸν εὐαγγελισμὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου».
Ἀρχή : «Πάλιν χαρᾶς εὐαγγέλια, πάλιν ἐλευθερίας μηνύματα, πάλιν ἀνάκλησις, πάλιν ἐπάνοδος».

12) «φ. 49β—57α» : «Μαρτύριον τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου».

13) «φ. 57α—60α» : «Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Χρυσοστόμου λόγος εἰς τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ Κυ̃ ἡμῶν Ἰυ̃ Χυ̃».
Ἀρχή : «Ἤκουες ἀρτίως τοῦ δεσπότου Χριστοῦ λέγοντος».

14) «φ. 60α—66α» : «Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γερμανοῦ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, ἐγκώμιον εἰς τὴν ἁγίαν καὶ σεβασμίαν κοίμησιν τῆς ὑπερενδόξου δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας».

15) «φ. 66α – 68β» : «Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Χρυσοστόμου· λόγος εἰς τὸν Τελώνην καὶ Φαρισαῖον».

16) «φ. 68β—73β» : «Τοῦ αὐτοῦ· εἰς τὸν ἄσωτον υἱόν».

17) «φ. 73β—75» : «Τοῦ αὐτοῦ· ὁμιλία εἰς τὴν δευτέραν παρουσίαν».

(Συνεχίζεται)

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ

ΜΗΝΟΣ ΙΟΥΝΙΟΥ

Πάνσεπτος Πατριαρχικὸς Ναός.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης, κατὰ τὸν παρόντα μῆνα, ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ:

— Κατὰ τοὺς Ἑσπερινοὺς τῶν Σαββάτων.

— Τῇ 3ῃ τρ. μ. κατὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν τῆς Κυριακῆς τοῦ Τυφλοῦ, τελεσθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ἡγουμένου τῆς ἐν Πάτμῳ Ἱερᾶς Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου Ἀρχιμανδρίτου Συμεών.

— Τῇ 7ῃ τρ. μ. κατὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν τῆς Ἀναλήψεως, τελεσθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ἱερομονάχου Ἀμφιλοχίου τῆς αὐτῆς Μονῆς.

— Τῇ 10ῃ τρ. μ. Κυριακῇ τῶν Ἁγίων Πατέρων, καθ' ἣν τὴν θείαν Λειτουργίαν ἐτέλεσεν ὁ ἐκ τῶν πατέρων τῆς ἰδίας Μονῆς Ἀρχιμανδρίτης Μελέτιος.

— Τῇ 17ῃ τρ. μ. Κυριακῇ τῆς Πεντηκοστῆς κατὰ τὴν Πατριαρχικὴν καὶ Συνοδικὴν Χοροστασίαν, καθ' ἣν ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἔσχε συγχοροστατοῦντας τοὺς Σεβασμιωτάτους Συνοδικοὺς Ἀρχιερεῖς Θεοδωρουπόλεως, Χαλδίας καὶ Σάρδεων. Κατὰ τὸν Ἑσπερινὸν ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀνέγνω τὰς εὐχὰς τῆς γονυκλισίας.

— Τῇ 28ῃ τρ. μ., κατὰ τὸν Ἑσπερινόν, ὡς καὶ τῇ 30ῇ τρ. μ. κατὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν τῶν Πρωτοκορυφαίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου.

Πατριαρχικαὶ Χοροστασίαι.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης κατὰ τὸν παρόντα μῆνα ἐχοροστάτησε:

— Τῇ 6ῃ τρ. μ., κατὰ τὸν Ἑσπερινόν, ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τῆς Ἀναλήψεως Ὑψωμαθείων, μεταβᾶσα μετὰ τῆς ἀκολουθίας Αὐτῆς.

— Τῇ 17ῃ τρ. μ., κατὰ τὸν Ἑσπερινόν, ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τῆς Ἁγίας Τριάδος Πέραν.

— Τῇ 30ῇ τρ. μ., κατὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν, ἐν τῷ πανηγυρίζοντι ἱερῷ Ναῷ τῶν Δώδεκα Ἀποστόλων Φερίκιοϊ.

Πατριαρχικὸν Τρισάγιον.

Τῇ 29ῃ τρ. μ. ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀνέγνω Τρισάγιον ἐπὶ τῶν ὀστῶν τοῦ Μεγάλου Εὐεργέτου τῆς κατὰ Χάλκην Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς Παύλου Στεφάνοβικ, ἐν τῷ Νεκροταφείῳ Σισλῆ.

Πατριαρχικὰ γεύματα.

Τῇ 11ῃ τρ. μ. ἡ Α. Θ. Παναγιότης παρέθηκε γεῦμα πρὸς τιμὴν τοῦ ἐν τῇ πόλει ἡμῶν παρεπιδημοῦντος Ἐπισκόπου τῆς ἐν Ἀμερικῇ Ἐπισκοπελιανῆς Ἐκκλησίας

δρος **Lauriston Livingston Scaife.** Εἰς τὸ γεῦμα τοῦτο παρεκάθησαν προσκληθέντες ὁ κ. **William Baxter**, Πρῶτος Γραμματεὺς τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ Πρεσβείας τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, οἱ Σεβ. Μητροπολῖται Θεοδωρουπόλεως, Εἰρηνουπόλεως καὶ Λαοδικείας, οἱ αἰδ. **John Post** καὶ **C. W. Piper**, ὁ πανοσ. Ἡγούμενος καὶ οἱ ὁσιολ. πατέρες τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου Πάτμου.

— Τὴν Ἑσπέραν τῆς 14ης τρ. μ. ἡ Α. Θ. Παναγιότης παρέθεσε πρὸς τιμὴν τοῦ ἐν τῇ πόλει ἡμῶν Διευθυντοῦ τῆς Παιδείας κ. **Muhittin Akdik** καὶ τοῦ Κυρίου **Fahri Alper**, Τμηματάρχου ἐπὶ τῶν Ξένων καὶ Μειονοτικῶν Σχολῶν, δεῖπνον εἰς ὃ παρεκάθησαν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δέρκων Ἰάκωβος Πρόεδρος τῆς Ἐφορίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, ὁ Ἡγούμενος καὶ οἱ πατέρες τῆς ἐν Πάτμῳ Ἱερᾶς Μονῆς Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, ὡς καὶ οἱ ἐλλόγιμοι κ. κ. Ἐμμανουὴλ Φωτιάδης, Σχολαρχεύων τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς, Σπυρίδων Ζαχαριάδης, Σχολάρχης τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς, Βασίλειος Μούτσογλου, Διευθυντὴς τοῦ Ζωγραφείου, Ἀλέξανδρος Χατζόπουλος, Διευθυντὴς Ζαππείου καὶ Ἀλέξανδρος Ἰατρόπουλος, Διευθυντὴς τοῦ Ἰωακειμείου Παρθεναγωγείου.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης εἰς Πρίγκηπον.

— Τῇ 5ῃ τρ. μ. ἡ Α.Θ. Παναγιότης ἐν συνοδείᾳ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Δέρκων Ἰακώβου, Ἰκονίου Ἰακώβου, Τοπ. τῆς Μεγ. Πρωτοσυγκελλίας, τοῦ Ἀρχιγραμματέως τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου Ἀρχιμ. Ἰακώβου καὶ τῆς ἀκολουθίας Αὐτῆς μετέβη εἰς Πρίγκηπον καὶ ἐπεσκέφθη τὸν ἑορτάζοντα Σεβ. Μητροπολίτην Πριγκηποννήσων Δωρόθεον.

— Τῇ 21ῃ τρ. μ. ἡ Α. Θ. Παναγιότης, μεταβᾶσα εἰς τὸ ἐνταῦθα Γ. Προξενεῖον τῆς Ἑλλάδος, ἐπεσκέφθη τὸν Ἐξοχώτατον πρεσβευτὴν τῆς Ἑλλάδος κ. Ἀλέξανδρον Κοντουμᾶν.

Πατριαρχικαὶ ἐκδηλώσεις καὶ ἀντιπροσωπεύσεις.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς 11ης τρ. μ. ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ἐν συνοδείᾳ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἰκονίου Ἰακώβου, Τοποτηρητοῦ τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας, μετέβη εἰς τὸ ἐν **Kasım Paşa** Νοσοκομεῖον τοῦ Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ καὶ ἐπεσκέφθη τοὺς ἐκ Κορέας νεωστὶ διακομισθέντας τραυματίας, ἀπευθύνασα πρὸς αὐτοὺς συγχαρητηρίους προσρήσεις καὶ εὐχηθεῖσα ὑπὲρ ταχείας αὐτῶν ἀναρρώσεως. Ἡ Α. Θ. Παναγιότης, κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν ταύτην, ἐγένετο τιμητικῶς δεκτὴ παρὰ τοῦ Ἀρχιάτρου Συνταγματάρχου **Refik Kuntol** καὶ τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Νοσοκομείου.

— Τὸν ἀναχωρήσαντα τῇ 6ῃ τρ. μ. εἰς Ἀθήνας Καθηγητὴν τῆς Θεολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν καὶ Βασιλικὸν Ἐπίτροπον παρὰ τῇ Συνόδῳ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κ. Ἰωάννην Καρμίρην, ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, προέπεμψεν ἐν τῷ ἀεροδρομίῳ ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου.

— Τοὺς ἀναχωρήσαντας τῇ 15ῃ τρ. μ. εἰς Ἀθήνας πανοσ. Ἡγούμενον καὶ ὁσιολ. Πατέρας τῆς ἐν Πάτμῳ Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, προέπεμψεν ὁ Κωδικογράφος τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου.

— Τῇ 29η τρ. μ. κατὰ τὴν ἐν τῷ Γ. Βασιλικῷ Προξενείῳ τῆς Ἑλλάδος τελεσθεῖσαν Δοξολογίαν, ἐπὶ τῇ ὀνοματικῇ ἑορτῇ τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τῆς Ἑλλάδος Παύλου, τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἀντεπροσώπευσεν ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου.

— Τῇ 26η τρ. μ. κατὰ τὴν τελετὴν τῆς ἐκφορᾶς καὶ τοῦ ἐνταφιασμοῦ τῶν ὀστῶν τοῦ Μεγάλου Τέκνου τῆς Τουρκίας καὶ ἱδρυτοῦ τοῦ πρώτου Συντάγματος Mithat Paşa ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀντεπροσωπεύθη ὑπὸ τοῦ Ἄρχοντος Μ. Λογοθέτου κ. Κυριακοῦ Γκιώκα παραστάντος ἐν συνοδείᾳ τοῦ κ. Εὐθ. Μαυρίδου Διευθυντοῦ τοῦ Τουρκικοῦ Γραφείου τῶν Πατριαρχείων. Εἰς τὸν Λόφον τῆς Ἐλευθερίας ὅπου κατέληξεν ἡ πομπὴ καὶ ἐγένετο ὁ ἐνταφιασμὸς τῶν ὀστῶν ὁ Ἄρχων Μ. Λογοθέτης διεβίβασε τὰς προσρήσεις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος πρὸς τὴν Α. Ἐξοχότητα τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας κ. Celâl Bayar ὡς καὶ πρὸς τοὺς οἰκείους τοῦ Μεγάλου Νεκροῦ.

Ὁ Ἐξοχώτατος πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος εἰς τὰ Πατριαρχεῖα.

Τῇ 20η τρ. μ. Ἐπεσκέφθη τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ὁ ἐν Ἀγκύρᾳ Πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος Ἐξοχώτατος Ἀλέξανδρος Κοντουμᾶς, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἐνταῦθα Ὑποπροξένου κ. Ἀλεξάνδρου Δημητροπούλου. Ἡ Α. Ἐξοχότης ἐγένετο δεκτὴ καὶ προεπέμφθη μετὰ τῶν προσηκουσῶν τῷ ἀξιώματι Αὐτῆς τιμῶν.

Πνευματικὴ Διακονία

Τῇ 8η τρ. μ. ἡ Α. Θ. Παναγιότης προήδρευσε συνεδρίας τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Πνευματικῆς Διακονίας.

Ἀφίξεις — Ἀναχωρήσεις.

— Τῇ 2ᾳ τρ. μ. ἀνεχώρησεν εἰς Ἀθήνας ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Αἴνου Γερμανός. Ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος προέπεμψεν αὐτὸν τὸν ἐν τῷ ἀεροδρομίῳ ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἁγ. καὶ Ἱερᾶς. Συνόδου·

— Τῇ 12η τρ. μ. ἀνεχώρησεν ἀεροπορικῶς εἰς Ἀθήνας ἡ ἐκ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Πριγκηποννήσων Δωροθέου, Εἰρηνουπόλεως Κωνσταντίνου καὶ Λαοδικείας Μαξίμου συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ ἥτις θὰ συμμετάσχῃ εἰς τὰς ἐπὶ τῇ 1900ῇ ἐπετείῳ τῆς εἰς Ἑλλάδα ἀφίξεως τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἑορτάς. Τὴν ὡς ἄνω ἐπιτροπὴν προέπεμψεν ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου.

— Τῇ 12η τρ. μ. ἐπέστρεψεν ἡ ἐκ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Χαλκηδόνος Θωμᾶ καὶ Σάρδεων Μαξίμου συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ ἥτις μετὰ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κρήτης καὶ ἐν συνοδείᾳ τοῦ Κωδικογράφου τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου εἶχεν μεταβῆ εἰς ἐπίσκεψιν τῶν Πατριαρχείων Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων καὶ Ἀλεξανδρείας. Τὴν Ἐπιτροπὴν ὑπεδέχθησαν ἐν τῷ ἀεροδρομίῳ ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἰκονίου Ἰάκωβος Τοποτηρητὴς τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας μετὰ τοῦ πανοσ. Ἀρχ. Ἰακώβου Ἀρχιγραμματέως τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου.

— Τῇ 22ᾳ τρ. μ. ἀνεχώρησεν ἐπ' ἀδείᾳ εἰς Ἀθήνας ὁ Πανοσ. Ἀρχιμανδρίτης Ἀνδρέας Ποντολέοντος, Καθηγητὴς τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς.

— Τῇ 28η τρ. μ. ἀφίκετο ἐξ Ἑλλάδος ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Τυρολόης κ. Χρυσόστομος.

Ἄφιξις Ἀντιπροσωπείας τῆς ἐν Πάτμῳ Ἱερᾶς Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου.

Τῇ 1ῃ τρ. μ. ἀφίκοντο ἀεροπορικῶς προερχόμενοι ἐξ Ἀθηνῶν ὁ πανοσ. Ἀρχιμανδρίτης Συμεών, Καθηγούμενος τῆς ἐν Πάτμῳ Μονῆς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου μετὰ τῶν ἀδελφῶν τῆς Μονῆς ὁσιολ. Ἱερομονάχων Ἀμφιλοχίου καὶ Μελετίου.

Ἐπισκέψεις.

Τὴν Α. Θ. Παναγιότητα κατὰ τὸν παρόντα μῆνα ἐπεσκέφθησαν:

— Ὁ ἐνταῦθα Γ. Πρόξενος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν κ. Fred Merrill.

— Ὁ κ. William Oliver Baxter Πρῶτος Γραμματεὺς τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ Πρεσβείας τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

— Ὁ κ. Nigel Bicknell Πρῶτος Γραμματεὺς τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ Πρεσβείας τῆς Μεγάλης Βρεττανίας.

— Ὁ Διοικητὴς Ἴμβρου κ. Cezmi Özışık.

— Ὁ κ. Harrison Val Hoyt.

— Ὁ κ. Γεώργιος Ἰορδανίδης Στρατιωτικὸς Ἀκόλουθος τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ Ἑλληνικῆς Πρεσβείας.

— Ὁ Αἰδ. Charles W. Piper.

— Ὁ ἱερεὺς Dom Pierre Dumont, ἀντιπρόσωπος τῆς Ὀργανώσεως L'Oeuvre d'Orient.

— Ὁ ἰατρὸς κ. Morton J. Berson M. P.

— Ὁ γλύπτης κ. Γ. Μαλτέζος.

— Ὁ καθηγητὴς κ. Δημήτριος Βαλσάμης.

— Ὁ κ. Mustafa Ertan.

— Ὁ κ. Celâl Bulgat.

— Ὁ κ. Παναγιώτης Οἰκονόμου μετὰ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ.

— Ὁ Δρ. Nihat Reşat Belger, πρώην Ὑπουργὸς τῆς Ὑγιεινῆς, ἐν συνοδείᾳ τοῦ κ. Ε. Ἐλευθεριάδου, ἐκ Βυρηττοῦ Γενικοῦ Γραμματέως τῶν Σιδηροδρόμων Λιβάνου καὶ Συρίας.

— Τὸ Ἐθελοντικὸν Σῶμα τῶν Νοσοκομείων Βαλουκλῆ.

— Ὁ κ. Δημήτριος Γερανόπουλος, Διευθυντὴς τῆς Πολιτικῆς Ἀεροπορίας τῆς Ἑλλάδος.

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

ΜΗΝΟΣ ΙΟΥΝΙΟΥ.

Τῶν πλειόνων ἐκ τῶν Σεβ. Ἁγίων Συνοδικῶν Ἀρχιερέων εὑρισκομένων ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ ἐπ' ἀποστολῇ καὶ μὴ ὑπαρχούσης ὡς ἐκ τούτου ἀπαρτίας, ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος δὲν συνῆλθε εἰς συνεδρίαν κατὰ τὸν παρόντα μῆνα.

Ἅγιον Ὄρος.

Τῆς εἰς Ἑλλάδα διὰ τὰς ἑορτὰς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου μεταβάσης Ἀντιπροσωπείας τῆς ἐν Σερβίᾳ Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ὑποβαλούσης τὴν παράκλησιν ὅπως παρασχεθῇ Αὐτῇ ἡ ἄδεια ἵνα ἐπισκεφθῇ τὸ Ἅγιον Ὄρος, μετὰ σύσκε-

ψιν παρεσχέθη ἡ αἰτηθεῖσα ἄδεια διὰ σεπτοῦ δὲ Πατριαρχικοῦ Τηλεγραφήματος ἐνετάλη ἡ Ἱερὰ Κοινότης Ἁγίου Ὄρους ἵνα ὑποδέξηται τὴν Ἀντιπροσωπείαν μετὰ τῶν προσηκουσῶν Αὐτῇ τιμῶν.

Ο ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΓΡΟΔΝΟ ΣΑΒΒΑΣ

Ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν περιοδικῶν τοῦ Λονδίνου ἐγνώσθη ὁ θάνατος τοῦ ἐπισκόπου Γρόδνο Σάββα, ἀποθανόντος ἐκεῖ εἰς ἡλικίαν 52 ἐτῶν. Ἐν Λονδίνῳ ἐγκατεστάθη τὸ 1943 ὡς πνευματικὸς ἀρχηγὸς τῶν ἐν Εὐρώπῃ Ὀρθοδόξων Πολωνῶν. Ὁ Σάββας ἀνῆκεν εἰς τὴν ὑπὸ τὸν Διονύσιον Αὐτοκέφαλον Ὀρθόδοξον Πολωνικὴν Ἐκκλησίαν τὴν ἀνακηρυχθεῖσαν ὡς τοιαύτην ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου κατὰ τὸ 1923, ἐπὶ τοῦ ἀειμνήστου Πατριάρχου Μελετίου Μεταξάκη. Ὑπέστη πολλὰς περιπετείας μετὰ τὴν ἔκρηξιν τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου (1939). Ἀκολουθήσας τὰ Πολωνικὰ στρατεύματα, μετὰ τὴν εἰς Πολωνίαν εἰσβολὴν τῶν Γερμανῶν, ἦλθεν εἰς Βουκουρέστιον διαμείνας εἰς τὸ Μοναστήριον Καλδαρουσάνη. Κατὰ τὸ 1940, καταλαβόντων τῶν Γερμανῶν τὴν Ρουμανίαν, ἀνεχώρησεν εἰς Ἀμερικήν, ὁπότε διέβη καὶ ἐντεῦθεν φιλοξενηθεὶς ὑπὸ τοῦ Οἰκ. Πατριαρχείου καὶ συζητήσας διάφορα ζητήματα σχετικὰ πρὸς τὴν Αὐτοκέφαλον Πολωνικὴν Ἐκκλησίαν. Μετὰ τριετῆ διαμονὴν ἐν Ἀμερικῇ, μετέβη, ὡς ἐσημειώθη, εἰς Ἀγγλίαν ἔνθα ἠγαπᾶτο ἀπὸ ὅλους Πολωνοὺς καὶ Ἄγγλους. Ἦτο Ρωσσικῆς καταγωγῆς, ὑπηρετήσας νεανίας ἔτι ὢν εἰς τὴν Αὐλὴν τοῦ Τσάρου Νικολάου τοῦ Β΄. Ἦτο ἐκ τῶν θερμῶν ὀπαδῶν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Πολωνίας Διονυσίου. Ἐγνώριζεν, ἐκτὸς τῆς Ρωσσικῆς καὶ Πολωνικῆς, τὴν Ἀγγλικὴν καὶ ἀρκετὰ τὴν Γαλλικὴν γλῶσσαν.

Εἴη τοῦ Ἐπισκόπου Σάββα αἰωνία ἡ μνήμη.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΑΚΡΙΔΗΣ

Πλήρης ἡμερῶν ἐτελεύτησε τῇ 19ῃ μηνὸς Ἰουνίου καὶ ἐκηδεύθη τῇ ἑπομένῃ ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ ὁ ἐκ τῶν Ὀφφικιάλων καὶ Ὑπαλλήλων τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς Κωνσταντῖνος Μακρίδης.

Τῆς κηδείας αὐτοῦ προέστη ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἰκονίου Ἰάκωβος, Τοποτηρητὴς τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας. Ἐτάφη ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Νεκροταφείῳ Ἐγρῆ-καποῦ.

Ὁ ἀείμνηστος ἦτο γόνος τῆς μεγάλης Φαναριωτικῆς Οἰκογενείας τῶν Μακριδῶν, γεννηθεὶς ἐνταῦθα τῷ 1872. Εἰσῆλθεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν Πατριαρχείων τῷ 1911,

ἐπὶ πατριαρχείας Ἰωακεὶμ τοῦ Γ' χρηματίσας ἰδιαίτερος εἰσηγητὴς καὶ φροντιστὴς τοῦ Πατριάρχου Γερμανοῦ τοῦ Ε', ὡς καὶ τῶν Τοποτηρητῶν τοῦ Θρόνου Προύσης Δωροθέου καὶ Καισαρείας Νικολάου. Ἐπὶ Βασιλείου τοῦ Γ' ἐχρημάτισε Μ. Διαγγελεὺς καὶ εἶτα ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Πατριάρχου ἐχειροθετήθη τῇ 25η Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 1928 εἰς Μ. Πριμικήριον τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Ὁ ἀοίδιμος Κωνσταντῖνος Μακρίδης, μετὰ ζήλου καὶ ἀφοσιώσεως ὑπηρετήσας τὴν Ἐκκλησίαν, ὑπῆρξεν ἄνθρωπος λεπτὸς καὶ εὐγενὴς τοὺς τρόπους, ἐξυπηρετικὸς πρὸς πάντας, καταλιμπάνει δὲ μνήμην ἀγαθήν.

Τοῦ ἀειμνήστου Κωνσταντίνου Μακρίδου ἡ μνήμη εἴη αἰωνία.

ORTODOKSİA — Ahlakî ve Dinî Risale

İmtiyaz sahibi ve bu nüshada neşriyatı fiilen idare eden mes'ul Müdür :

ADALAR METROPOLİTİ DOROTEOS YEORĞİADİS.

İdare Mahali: Büyükada, Kanarya sok. No. 16, İstanbul.

Basıldığı yer ve tarih: Çituri Biraderler.

18 Temmuz 1951